

**ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

Ре д. бр ој	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ШЕСТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност _____језик ¹	4	144
2.	Српски као нематерњи језик ²	3	108
3.	Страни језик	2	72
4.	Ликовна култура	1	36
5.	Музичка култура	1	36
6.	Историја	2	72
7.	Географија	2	72
8.	Физика	2	72
9.	Математика	4	144
10.	Биологија	2	72
11.	Техника и технологија	2	72
12.	Информатика и рачунарство	1	36
13.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54 ³

УКУПНО: А		25 – 28*	954 – 1062*
Ре д. бр ој	В. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		
1	Верска настава/ Грађанско васпитање ⁴	1	36
2.	Други страни језик ⁵	2	72
3.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе ⁶	2	72
УКУПНО: В		3 – 5*	108 – 180*
УКУПНО: А + В		28 – 31*	1062 - 1170*

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ШЕСТИ РАЗРЕД		
		нед.	год.	
1.	Редовна настава	28 – 31*	1062 - 1170*	

2.	Слободне наставне активности ⁷	1	36	
3.	Допунска настава	1	36	
4.	Додатна настава	1	36	
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ШЕСТИ РАЗРЕД		
		нед.	год.	
1.	Час одељењског старешине	1	36	
2.	Ваннаставне активности ⁸	1	36	
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње		

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

3 Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета Физичко и здравствено васпитање.

4 Ученик бира један од понуђених изборних програма.

5 Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.

6 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм, али није у обавези.

7 Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира једну активност са листе од три слободне наставне активности које школа нуди.

8 Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност	Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљеви учења Српског језика и књижевности јесу да се ученик	Годишњи фонд часова: 144

оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. Књижевност	Ученик ће бити у стању да: – повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову	ЛИРИКА Лектира 9. Обредне лирске народне песме (избор) 10. Ђура Јакшић: Вече 11. Јован Дучић: Село 12. Мирослав Антић: Плава звезда 13. Вељко Петровић: Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје 14. Десанка Максимовић: Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава 15. Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави 16. Милован Данојлић: Овај дечак зове се Пепо Крста 17. Сергеј Јесењин: Песма о керуши Књижевни термини и појмови Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола.	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитију, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима додатне наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање - организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава - израда дидактичког материјала - израда power point презентација - подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику

	улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и - негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и филмско дело, - позоришну представу и драмски текст;	Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). ЕПИКА Лектира 12. Народна песма: Смрт Мајке Југовића 13. Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарину 14. Петар Кочић: Јаблан 15. Исидора Секулић: Буре (одломак)/Бранко Ћопић: Чудесна справа 16. Иво Андрић: Аска и вук 17. Антон Павлович Чехов: Вањка/Италио Калвино: Шума на ауто-путу (из збирке прича Марковалдо или годишња доба у граду) 18. Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе (из Књиге за Марка) Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: наратија (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно -историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића) ДРАМА Лектира 6. Коста Трифковић: Избирачица (одломак) 7. Миодраг Станисављевић: И ми трку за коња имамо (одломак) 8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак) Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет).	- преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности -упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом - Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање - приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитовање - коришћење различитих извора - Информација -истраживање (рад на тексту) -стварање - презентовање - израда паноа и power point презентација
--	--	--	--

		НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божих (одломак); Турђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чароице (одломци) 2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор) 3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору) 4. Жан -Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор) 5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: Аутобиографија 4. Анђела Нанети: Мој дека је био трешња 5. Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло) 6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете 7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице Допунски избор лектире (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо	
--	--	---	--

		Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму 9. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех 10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 11. Реј Бредбери: Маслачково вино (избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 13. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) 14. Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу 15. Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка	
2. Језик	– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнोजезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;	Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слоге; слоготворно р. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи:	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитију, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање -организовање - реализовање

		непостојано а; промена л у о; палатализација; сибилизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице. Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика. Ортографија Правилан изговор гласова ч, ћ, ц, ч, р. Дуги и кратки акценти.	- презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава - израда дидактичког материјала - израда power point презентација - подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности - упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом - Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање - приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитовање - коришћење различитих извора Информација - истраживање (рад на тексту) - стварање - презентовање - израда паноа и power point презентација
--	--	--	--

3. Језичка култура	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.	Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористцима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. Богатење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предлогачка за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитију, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање - организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава - израда дидактичког материјала - израда power point презентација - подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности - упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање
---------------------------	---	--	---

			- приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитовање - коришћење различитих извора Информација - истраживање (рад на тексту) - стварање - презентовање - израда паноа и power point презентација
Праћење и вредновање	Посматрање и стално праћење ученика. Разговор са ученицима. Домаћи задаци. Говорне и писмене вежбе. Усмено испитивање ученика. Ученички радови. Писмени задаци. Тестирање. Петоминутне и петнаестоминутне провере. Формативно и сумативно оцењивање.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације) ПРЕДАВАЊЕ – УВОЂЕЊЕ НОВЕ ЛЕКЦИЈЕ: обезбедити визуелна помагала, велика слова, филмове, шеме, графичке приказе предавати на начин који ангажује више чула (визуелно, аудиторно, кинестетичко), уз коришћење адекватног материјала за учење (пр. слике, постери, шарени папир, пластелин, дрвени предмети исл.) дозволити ученику да сними лекције како би их прегледао касније поновити упутства ученику пошто су дата одељењу, затим тражити од њега или ње да их понове и објасне упутства наставнику написати кључне ставке на табли и/или дати адекватан преглед лекције са главним појмовима тражити од ученика да писмено или усмено да преглед кључних ставки поред усмених дати и писана упутства, како би дете могло да их поново погледа касније дати пример како би се помогло ученицима, поставити пример тако да могу често да га погледају користити подвлачење, истицање за налагање главних идеја/детаља у тексту поделити дужа предавања на краће делове додатна прилагођавања (пр. поделити ученике у парове да контролишу рад, обезбедити ученика који помаже у учењу и сл.) ЗАДАЦИ: дати додатно време за завршавање задатака поједноставити сложена упутства смањити ниво штива у задацима тражити мање тачних одговора за завршавање (квалитет наспрам квантитета) скратити задатке, поделом рада на мање делове дозволити компјутерски одштампане задатке које припреми ученик или које је диктирао ученик, а припремио неко други користити контролне листе, шеме, картице за подсећање итд. смањити задате домаће задатке, посебно задатке који захтевају пуно читања дозволити штампана уместо писаних слова у изради задатака пратити задатке којима ученик сам одреди своју динамику (дневна, недељна, двонедељна) организовати да оде кући са јасним, концизним упутствима за израду домаћих задатака		

	признати и наградити усмено учешће ученика на часу додатна прилагођавања (пр. обезбедити обуку из вештина учења /стратегија за учење ПРОВЕРА ЗНАЊА: дозволити контролне вежбе/тестове са отвореним књигама дати усмене тестове дати тестове који се раде код куће користити објективнија питања (нпр. мање одговора који траже дужа писања) дозволити ученику да даје одговоре на питања из теста на магнетофону правити честе кратке квизове, не дуге тестове дати додатно време за тест прочитати ученику питања из теста писати одговоре на питања из теста уместо ученика избегавати притисак на ученика у смислу времена или конкуренције додатна прилагођавања ОРГАНИЗАЦИЈА УЧЕЊА: обезбедити помоћ око организације учења одредити један систем за повезивање белешки и задатака припремити унапред распоред учења/задатака са учеником омогућити ученику да држи књиге у школи и има додатни комплет код куће направити систем награђивања за завршавање рада у школи и домаћих задатака слати кући дневне/недељне извештаје о напредовању додатна прилагођавања (пр. одредити једног друга-добровољца који ће помагати око домаћих задатака) ставити ученика близу наставника ставити ученика близу позитивног узора стајати близу ученика приликом давања упутстава или предавања лекција избегавати стимулације које одвлаче пажњу (нпр. расхладни систем, области густог саобраћаја) организовати више радних група у просторији додатна прилагођавања ПОНАШАЊЕ: поједноставити правила у учионици тако да су јасна и доступна за подсећање користити мераче времена за олакшавање завршавања задатака одредити прелазна / слободна времена (нпр. одмори, прелаз са часа на час, време за ручак) похвалити одређена понашања користити стратегије за само-контролу дати посебне привилегије /позитивне подстицаје; убрзати њихову примену “мудро искористити” негативне последице дозволити кратке одморе између задатака подсећати ученика да не прекида рад на задатку (различитим невербалним сигнаlima) оценити тачне одговоре ученика, не његове грешке спровести систем управљања понашањем у учионици омогућити дозвољено кретање, време када ученик није на свом месту (нпр. Послати га да изврши неки налог) игнорисати неодговарајуће понашање које није драстично изван граница дозвољеног у учионици направити уговор са учеником (и по потреби са одељењем) спровести разумне процедуре паузе додатна прилагођавања
--	--

р.б. наст. теме	Додатна настава НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
1.	Књижевност	– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима;

		– уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; - упоређи књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;
2.	Језик	повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;
3.	Језичка култура	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту;

--

р.б.	Допунска настава НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
------	---	--

наст. теме		
1.	Књижевност	повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; чита са разумевањем; одреди род књижевног дела и књижевну врсту; прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; разликује облике казивања; уочава хумор у књижевном делу; разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину;
2.	Језик	повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање);
3.	Језичка култура	– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања:

		препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста;

--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Енглески језик			РАЗРЕД: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; Поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; размени једноставније информације личне природе; у неколико везаних израза саопшти информације о себи и другима.	The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних). Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима, са основним географским појмовима.	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упоређи жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства	The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as, ca less и the least. Придеви са наставцима -ed и -ing. Творба и употреба прилога за начин. Употреба одређеног члана уз суперлатив прилога.	Слушање и читање текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	- разуме једносавније предлоге, савете и позивена заједничку активност и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; -затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима.	<i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње. Запоедни начин. Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i> Модлни глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i> . Модлни глаголи <i>should</i> за давање савета. Први кондиционал.	Слушање и читање једнаставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивница за прославу или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Енглески језик			РАЗРЕД: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Разуме једноставније текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; Поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; размени једноставније информације личне природе; у неколико везаних израза саопшти информације о себи и другима.	The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних). Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима, са основним географским појмовима.	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упоређи жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства	The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as, ca less и the least. Придеви са наставцима -ed и -ing. Творба и употреба прилога за начин. Употреба одређеног члана уз суперлатив прилога.	Слушање и читање текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	- разуме једносавније предлоге, савете и позивена заједничку активност и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; -затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима.	<i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње. Запоедни начин. Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i> Модлни глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i> . Модлни глаголи <i>should</i> за давање савета. Први кондиционал.	Слушање и читање једнаставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивница за прославу или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/ изговора.

ОШ „Браћа Вилотијевић“ КРАЉЕВО

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК, ДОПУНСКА НАСТАВА

РАЗРЕД: Шести

МЕСЕЦ	НАСТАВНА ТЕМА	ИСХОДИ Ученик ће бити у стању да:			Редни број наст. једин.	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА	Методе и технике	МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ	ЕВАЛУАЦИЈА КВАЛИТЕТА ИСПЛАНИРАЊА
		ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО						
СЕПТЕМБАР	Hello, My life			- опишу радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа;	1.	Question words	Вежбање	вербална	Српски јез.- Глаголи	Да ли је адекватан број часова за ову тему?
				- разумеју једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;	2.	The verb be	Вежбање	вербална м.пис.рад.		Да ли сам довољно обезбедио међупредметно повезивање?
				- формулишу једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност;	3.	The verb have got	Вежбање	вербална демонстрациона вербална м.пис.рад.		Да ли ће ученик бити у стању да оствари исходе?
					4.	The verb can	Вежбање			Да ли је редовно планираних садржаја одговарајуће?

НАПОМЕНА У ВЕЗИ СА МЕСЕЧНОМ РЕАЛИЗАЦИЈОМ:

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Ликовна култура			Разред:шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Савремена концепција наставе треба да омогући ученику конструкцију знања, односно процес активне изградње употребљивих знања и умења. То подразумева властити напор ученика, његово мишљење и активност. У савременом наставном процесу акценат више није на преносу информација, већ на стварању услова и могућности ученицима за самосталну конструкцију знања. Нагласак би требало да буде на процесу учења, улози и активностима ученика и исходима тог процеса.Циљ учења Ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
БОЈА	- користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; - користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; - изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; - повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј;	- Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). - Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). - Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). - Примена боја (технике	-разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање,

	- разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.	и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).	
КОМУНИКАЦИЈА	– изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може да примени.	- Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика
ТЕКСТУРА	– прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и	- Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и	Посматрање: кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих радова -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања,

	уметничких дела.	текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).	-ситуационо понашање,
УОБРАЗИЉА	– опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може да примени.	- Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих рад.
ПРОСТОР	– обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела.	Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе).	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих рад.
Праћење и вредновање	Посматрање: -ангажованости, -самосталности, -креативности, -кооперативности, -задовољства ученика, -односа према раду, -припремљености за рад,..		

	-односа према себи (труди се, истрајан у раду, поставља питања, истражује, одговоран је) -односа према другима (уважава туђу културу, радове)
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова. Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и у практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећи принципе индивидуализоване и диференциране наставе.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Музичка култура		Разред: 6. (шести)	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА Циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, ства ралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.		Годишњи фонд часова: 36	
<u>Наставна тема</u>	<u>Исходи по темама</u>	<u>Наставни садржаји</u>	<u>Начин остваривања</u>
1. ЧОВЕК И МУЗИКА	— повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-исто ријским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средстава музичке уметности карактеристична за период средњег века и	Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери.	Стицање знања о музици у различитим епохама има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање Муз. изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од муз. дела, слушања

	ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања	Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.	или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву је данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Муз. културе за 6.разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немужичким аспектима средњег века и ренесансе на детаљнији и специфичнији начин.
--	--	--	--

2. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	-класификује инструменте по начину настанка звука; -извођачке и техничке могућности инструмената; –одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; –опише разлику у начину добијања звука код иснтрумената са диркама; –препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру Датог музичког стила; –разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе.	Инструменти са диркама: оргуље ,чембало ,клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.	Музички инструменти су незаобилазни елемент свих обла сти Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, значајно средство музичког изражавања човека, информације о музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског и стваралачког контекста. У том смислу, треба посебно обратити па жњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно при лика када се и на који начин музика изводила. Као и све друге, инструменте са диркама треба обрадити кроз одговарајуће слушне примере који на упечатљив начин презентују њихове основне карактеристике. Информације о инструментима са диркама (клавијатуром) треба да буду сведене и усмерене на начин добијања тона, тонску боју, изражајне и основне техничке могућности и примену. Инструменте средњег века и ренесансе потребно је аудитивно и визуелно приказати кроз
--------------------------------------	---	--	--

			најосновније информације у оквиру предвиђеног наставног садржаја. Народне инструменте појединих крајева треба слушно представити и повезати са обрадом народне песме одређеног краја.
3. <u>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</u>	Разликује вокално-инструменталне и инструмента облике средњег века и ренесансе; -коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте ; – Идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; –уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке Духовне музике; –користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	Елементи музичке изражајности: темпо,динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструмента облика композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором	Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођач ког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи музичког тока постају „константа“ у процесу ученичке перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности музичког дела. У контексту средњег века и ренесансе, посебно треба обратити пажњу на везу

			између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената музичког дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају, својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика а. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела, подстичући код ученика креативност и критичко мишљење. Слушање дела инспирисаних
--	--	--	--

			фолклором, свог и других народа и народности треба представити у контексту разумевања различитог садржаја, облика и расположења слушаних композиција.
4 .ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (певање и свирање)	-пева и свира самостално и у групи; -примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); -кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; -користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -искаже своја осећања у току извођења музике; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);	<u>Певање песама по слуху самостално и у групи.</u> <u>Певање песама из нотног текста солмизацијом.</u> <u>Извођење(певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе.</u> <u>Певање песама у комбинацији са покретом.</u> <u>Свирање по слуху децијих, народних и уметничких композиција на</u> <u>Инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима.</u> <u>Свирање из нотног текста децијих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим</u> <u>нструментима</u> <u>Извођење једноставнијих музичких примера у вези са</u>	Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугороч но памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и фине моторичке радње. Квалитет но музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индиви дуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. Собзиром на то да ће певање и свирање произилазити и из историјског контекста, начин

		<u>обраћеном</u> <u>Темом.</u>	извођења треба прилагодити у одно су на дати контекст. Посебну пажњу треба усмеравати на спонтане покрете као одговор на музику (игра) и покрете који имају одгова рајуће значење у музичком чину. Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Посебну пажњу треба обратити на тонски опсег композици ја за певање због физиолошких промена певачког апарата (мути рање). Приликом извођења песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволи ти природним бојама гласа да дођу до изражаја. Песме се обрађују по слуху и из нотног текста. Приликом обраде песама из нотног текста након текстуалне, следи анализа нотног текста, савладавање ритма, певање солмизацијом и на кра ју певање са литерарним текстом. Са ученицима је
--	--	---	--

			неопходно по стићи изражајно певање. Свирање Узвођење свирањем треба реализовати на ритмичким и мелодијским инструментима. Свирање на мелодијским инструментима је олакшано чињеницом да су ученици музички описмењени те могу користити нотне примере појединих песам а које су најпре анализирани и солмизационо обрађени. Свирањем се поред осталог развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. Елементи музичке писмености Елементе музичке писмености треба обрађивати кроз одговарајуће музичке примере и композиције, од звука ка нотној слици и тумачењу. То су: – обрада осминске триоле и синкопе; – пунктирани ритам; – такт 6/8; – Г-дур, Ф-дур, Г-мол лествица (природна и хармонска); – канон (основне карактеристике).
--	--	--	--

5.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	-примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, Инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума,	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и	
--	---	---	--

	Писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	ренесансе.	Дечје музичко стваралаштво пре дставља виши степен активности вирања музичких способности које се развијају у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких вештина и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз: – музичка питања и одговоре – компоновање мелодије на задати текст – састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива – импровизација игре/покрета на одређену музику – илустрацију доживљаја музике – израду музичких инструмената (функционалних или не функционалних) – музичко-истраживачки рад
--	---	-------------------	--

			– осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката – осмишљавање музичких квизова – осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драмати зација – креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда.
Праћење и вредновање	Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1. допринос ученика за време групног рада, 2. израда креативних задатака на одређену тему, 3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4. специфичне вештине.		

Начин прилагођавања	У складу са утврђеним потребама, извршити индивидуализацију наставе и обезбедити додатну образовну подршку-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма, избор градива и прилагођавања задатака.
---------------------	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Историја		Разред: 6	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културноисторијском наслеђу, друштву и држави у којој живи.		Годишњи фонд часова: 72	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.Основи проучавања прошлости	- разврстава историјске изворе према њиховој основној подели - повезује историјске изворе са установама у којима се чувају - користи основне историјске појмове - лоцира одређену временску јединицу на временској ленти - именује периоде прошлости и историјске периоде и	Доба средњег века и раног новог века Извори за проучавање историје средњег века и раног новог века	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Посета локалном музеју и културно-историјским споменицима, историјском архиву. Увођење ученика у главне појмове средњег века. Проналажење примера од стране ученика. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима,

	наводи граничне догађаје - именује средњи век и нови век и наводи граничне догађаје - користи основне историјске појмове (стари век, средњи век, повеља, житије) - пореди историјске периоде		ППТ и др. Анализа историјских извора.
2.Европа, средоземље и српске земље у раном средњем веку	- користи основне историјске појмове - опише повезаност појединца и заједнице користећи дату информацију или ленту времена - смешта историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум, век и деценију - на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку - наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку - идентификује разлике	Велика сеоба народа Државе раног средњег века – Византија Државе раног средњег века – Франачка Државе раног средњег века – држава Арабљана Настанак феудалног друштва Религија у раном средњем веку Насељавање Словена на Балканско полуострво Јужни Словени према староседеоцима и суседима Срби и српске земље од VII до XII века Покрштавање Срба и њихова рана култура	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти. Коришћење веб алата: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Анализа историјских извора Израда ППТ, панорама, табела. Кратка предавања од стране ученика. Самоевалуација и евалуација. Коришћење ЕДУКА е - уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Поређење кметова и робова, Франачке и Византије, православне и католичке цркве. Корелација: географија, верска настава, грађанско васпитање, српски језик и књижевност. Упућивање ученика на коришћење

	између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века -изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе		уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања.
3.Европа, средоземље и српске земље у позном средњем веку	- на датом примеру препознаје узрок и последице историјског догађаја – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних	Развој и уређење европских држава у позном средњем веку Крсташки ратови Постанак и развој средњовековних градова Свакодневни живот у средњем веку Опште одлике средњовековне културе Србија у XII и почетком XIII века Стицање црквене самосталности Успон српске државе у XIII	Коришћење уџбеничких текстова, историјских извора и њихова анализа. Стално коришћење историјске карте. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Корелација: географија-Европа, Средоземље, Балканско полуострво, Мала Азија; верска настава-хришћанска црква,

	личности – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у позном средњем веку – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева у позном средњем веку – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века -изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице -анализира узроке пропасти балканских држава – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву	и почетком XIV века Српско царство Крај Српског царства Уређење државе и друштва у доба Немањића Успон босанске државе Српска средњовековна култура Турци Османлије и њихова освајања на Балкану Моравска Србија у борби против Османлија Бој на Косову Српска деспотовина Пад српске средњовековне државе Последњи отпор хришћанских држава Османлијама	грађанско васпитање –државно уређење; Ликовна култура - европска средњовековна уметност (романика и готика) и српска средњовековна уметност. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања. Коришћење историјских текстова (Стефан Првовенчани – Житије светог Симеона, Архиеписког Данило II – животи краљева и архиепископа српских, Монах Исаија – Маричка битка...) и њихова анализа.
--	--	--	--

4.Европа, свет и српске земље у раном новом веку	-именује најзначајније појаве из опште и националне историје – именује узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни) – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује	Крај средњег и почетак новог века Велика географска открића Хуманизам и ренесанса Хришћанска црква у раном новом веку Апсолутистичке монархије Османско царство у време највећег успона Положај Срба у Османском царству Српски народ под хабзбуршком и млетачком влашћу	Увођење ученика у главне појмове новог века. Стално коришћење историјске карте. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, шеме друштвене лествице, питања, ППТ, шеме Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања. Израда ППТ, паноа, кратка предавања од стране ученика. Постављање ученика у различите ситуације. Самоевалуација и евалуација. Анализа историјских извора. Корелација са сродним предметима: географија, ликовно и музичко васпитање, верска настава, грађанско васпитање.
---	--	--	--

	результате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе		
Праћење и вредновање	Иницијална провера знања на почетку школске године (процењују се претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме, која су од значаја за предмет-историја. Резултат иницијалног оцењивања не оцењује се и служи за планирање рада и даље праћење напредовања ученика). Формативно, свакодневно оцењивање ученика (рад на часу: ученикова пажња, праћење, активно учествовање у наставном процесу; учешће у дебати и дискусији, учешће у различитим облицима групног рада – израду пројекта на одређену тему (нпр. Немањићи). Циљ пројекта је самостално прикупљање и критички одабир информација, решавање проблема, доношење одлука, планирање и поштовање рокова, самостално учење, рад у групи, сарадња, критички однос према властитом и туђем раду. Наставник јасно дефинише и упознаје ученике са елементима за вредновање пројекта, групног рада и индивидуалног рада у оквиру групе. „Сјајна идеја“ - добија онај ученик/ученица који у току часа, закључи, повеже, пронађе решење за постављени проблем... покаже своју генијалност! Вредност идеје је одличан (5). Сумативно оцењивање ученика - усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта (начини оцењивања: дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји... ниво исхода: разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...). Писмена провера постигнућа ученика обавља се у току оба полугодишта (тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова... Ниво исхода: памћење (навести, препознати, идентификовати...). Тест у трајању до 15минута обавља се без најаве, оцена се не уписује у дневник, а спроводи се ради утврђивања остварености циља часа и савладаности дела реализованих садржаја. Тестови дужи од 15минута су најављени, оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере. Реализује се на крају наставне области, а према плану предметног наставника.		
Начин прилагођавања	Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања,		

	домаћих... Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.
--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија	Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичко-географским, економско-географским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма. Активирање претходних знања и искустава, релевантних за усвајање нових знања, развијање способности, повезивање знања из различитих области, развијање способности посматрања, самосталног учења и истраживања. оспособљавање за коришћење различитог илустративног и другог материјала (атласи, тематске карте, дијаграми, интернет страница, шеме, табеле.) Оспособити ученике за самостално коришћење географске карте и литературе.	Годишњи фонд часова: 72

Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	-успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса;	Друштвена географија, предмет проучавања и подела	На првом наставном часу наставник ће упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад. - развијање позитивног односа ученика према учењу
2. ГЕОГРАФСКА КАРТА	-одређује математичко географски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе;	Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски). Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.	Тема <i>Географска карта</i> чини скуп знања и вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање географске карте, њено практично коришћење и начине оријентисања у простору. Усвајање појмова меридијани (подневци), паралеле (упоредници), екватор и гринич, оспособити ученике да самостално одређују географску ширину и дужину задатих тачака на глобусу, географској карти света и Србије. Ученици треба да усвоје и разумеју појам географске карте, а затим истаћи математичке, географске и допунске елементе садржаја овде се успоставља корелација са математиком. Оспособити ученике да читају и анализирају картографске знаке (линијске, контурне и ванразмерне), како се представља рељеф на географским картама, применом различитих метода (изохипси, боја, сенчења и шрафирања). Повезати већ постојеће знања о начинима оријентације помоћу Сунца, звезде Северњаче, маховине на дрвету, година итд., и усвојити нова знања о оријентацији помоћу компаса, географске карте и компаса, Глобалних сателитских система (<i>ГПС</i> и <i>Галилео</i>). Коришћењем различитих облика, метода и техника учења: - проблемска настава - индивидуализовани рад коришћење различитих

			наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...
3. СТАНОВНИШТВО	– доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група;	Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање становништва. Миграције становништва. Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету.	Ученике треба упознати са одликама и факторима демографског развитка, распоредом становништва на Земљи, популационом динамиком у прошлости и данас, потребно је упознати их са појмовима екумена и анекумена, као и са појмом густина насељености ,како се израчунава стопа наталитета, морталитета и природног прираштаја као и његовим структурним обележјима: биолошка структура, економска структура, образовна структура, етничка структура, верска структура, језичка структура. Кроз обраду садржаја о структурама становништва ученицима се указује на различитости социјалних, етничких и културних група што је важан корак у подстицању толеранције и солидарности.Обрадом садржаја о демографским карактеристикама потребно је допринети да ученици правилно разумеју односе становништва и географског простора, уз коришћење адекватних примера у локалној средини. Коришћењем различитих облика , метода и техника учења: - проблемска настава. Интерактивне методе, рад у пару , тимски рад , истраживачка настава диференцирана настава,индивидуализовани радкоришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...) <i>Израда постера о одређеним демографским карактеристика становништва Србије, Европе и света..</i> Ако постоје техничке могућности, ученици могу припремити и Power Point презентацију. На тај начин ученици ће бити у стању да кроз визуелизацију садржаја самостално анализирају и доносе закључке о одређеним

			демографским питањима и проблемима савременог света и Србије.
4. НАСЕЉА	-анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима;	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град – унутрашња структура и односи са околним простором. Село и рурални процеси.	Упознати ученике са основним појавама и процесима у развоју насеља у Србији, Европи и свету, <i>дефинисати појам насеља</i>, а затим и направити <i>преглед најстаријих насеља</i> на свету, али и на тлу Србије. У корелацији са историјом, посебно када се помињу најстарија насеља у свету (нпр. градови у долинама река, у Палестини, Месопотамији, Египту и сл.), али и на територији Србије (нпр. Лепенски вир, Винча и винчанска култура). <i>Географски положај насеља</i> неодвојив је од њиховог <i>постанка</i>, на положај и генезу насеља утичу пре свега природни услови и фактори, али и историјске околности, као и функције. У наставним јединицама које се баве <i>величином насеља</i> најважније је скренути пажњу на популационе величине. Код <i>функција насеља</i> потребно је разликовати пољопривредну, индустријску, административну, културну, туристичку итд. У обради типова насеља важно је објаснити основну поделу на села и градове. Кроз ову поделу акценат треба да буде на критеријумима разликовања села и градова: популациона величина, густина насељености, структуре становништва – старосна, образовна, социо-економска, изграђеност и физички изглед насеља, веза са природном средином, начин живота, административни значај, доминантне функције насеља. Подједнако је важно и указати им на то да постоје и прелазне форме насеља која су између ове две основне категорије (приградска насеља или општински центри или насеља са специфичним функцијама, нпр. туристичком и

			сл.).узнати ученика са појмовима <i>урбанизације</i> и <i>депопулације</i>, док се појам деаграризације може обрадити само као <i>напуштање пољопривреде</i>. Процес <i>урбанизације</i> потребно је сагледати кроз његове елементе – демографске, функционалне и сл., а посебно довести у везу са миграцијама из руралних насеља и напуштањем пољопривреде у њима. У склопу процеса урбанизације треба поменути и <i>мегаполисе</i> и <i>конурбације</i>. У вези са овим процесима јесу и <i>унутарградске просторне и социо-економске разлике</i>, које су последица урбанизације. Ове разлике односе се на издвајање <i>централне пословне зоне (центра града, урбаног језгра)</i> и слабије урбанизоване <i>периферије</i>, која личи на село. У великим градовима посебно на западу постоје сламови – сиротињске четврти, наспрам богатих делова града, који су често у непосредном суседству. Ово је последица стихијског развоја. Под појмом <i>односа града са околним простором</i> мисли се на утицај града на окружење. Он опслужује окружење разним функцијама (нпр. административна, здравствена, културна итд.), али истовремено и привлачи елементе окружења – радну снагу – сталне или дневне миграције, сировине, шири изграђене просторе...). Мањи градови утичу на мањи околни простор. За разлику од њих, светски (глобални) градови утичу на регије, континенте, свет (нпр. Њујорк и Лондон у којима су светске берзе на којима се одређују цене пољопривредних производа у читавом свету). <i>Процеси урбанизације у вези са руралним процесима</i>. Под руралним процесима мисли се на процесе <i>напуштања (депопулације) руралних насеља, напуштања пољопривреде у њима</i> (деаграризације), као и на <i>преображај руралних насеља</i> у близини градова, тако да све више добијају одлике града. Кроз примере – у традиционалном српском селу већина
--	--	--	--

			становника се бавила земљорадњом и сточарством, а данас више не, већ се становници руралних насеља или пресељавају у град, где раде друге послове (најчешће услужне делатности), или свакодневно путују на посао из села у суседни град. Пример могу бити и индустријски градови, где велики део становника ради у доминантној производњи (нпр. у аутомобилској индустрији у Крагујевцу), док су Београд и Нови Сад градови услуга (терцијарног и квартарног сектора). У том смислу, могу се поменути и туристички градови или рударски и слично. У корелацији са претходном темом – Становништво, као и са осталим темама које следе (Привреда, Држава и интеграциони процеси, Географија Европе) су незаобилазне. 1. предлог пројектног задатка: <i>Проучимо насеље</i> 2. предлог пројектног задатка: <i>Пресељавање из села у град</i> Ученици раде у групама (на часу или као домаћи задатак).
5. ПРИВРЕДА	-уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету;	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности. Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.	Настава географије треба да допринесе да ученици правилно разумеју односе привреде и географског простора. . Где год постоје могућности, треба искористити поучне примере у локалној средини (нпр. испуштање у реке загађујућих материја из фабричких постројења, пречишћавање воде, површински копови угља, рекултивација, ветропаркови, дивље депоније, адекватно збрињавање комуналног отпада – постројења за сепарацију, рециклажу, итд.). У светлу концепције одрживог развоја треба показати да се правилним односом према географској средини постиже и економска развијеност уз истовремено побољшање стања квалитета животне средине и смањење социјалних разлика у друштву и тај став илустровати примерима из развијених европских

			земаља. У обради привредно развијених и неразвијених региона и држава у свету ученицима треба разјаснити услове природне средине (географски положај, постојање привредних ресурса, итд.) и друштвено-историјске и савремене узроке ових (политичких и економских) односа. Предлог : Применом групног облика рада ученици уз помоћ наставника могу да прикажу како се збрињава комунални отпад у њиховој средини, да ли је реч о санитарној депонији или о сметлишту, где се она налази, ко и како живи на њеном ободу, да ли је то (еколошки) прихватљив начин решавања проблема отпада и како се он исправно решава (на неком примеру у Европи).
6. ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	-објасни политичко-географску структуру државе; – представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света;	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата. Политичко-географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.	Тема <i>Држава</i> –упознати ученике са политичко-географским карактеристикама државе; појам државе, њене елементе и настанак првих држава у свету. Приликом проучавања државне границе, као линије која раздваја суверене државе, треба указати на ефекте које оне остварују у простору у зависности од функције (баријерна, филтрирајућа, контактна, интеграциона). Анализа територије државе треба да се заснива на посматрању њене површине и компактности као и ефектима који произилазе из тих карактеристика. Према површини територије треба извршити класификацију држава од оних највећих (гигантских), до најмањих (микро државе).. У случају компактности треба да се узме у обзир да ли су у питању државе које имају компактну или фрагментирану (издељену) територију. У оквиру садржаја који говори о државама са фрагментираном територијом треба дефинисати појмове <i>енклава</i> и <i>ексклава</i> и навести примере. Свака држава има своју престоницу (главни град). За ученика је важно да се упозна са појмом и функцијама главног града, разлозима зашто се премештају као и типовима престоница (европски

			и амерички). Када се говори о географском положају државе, важно је да се дефинише појам географског положаја, наведу његове компоненте (математичко-географски положај, физичко-географски положај, економско-географски положај, саобраћајно-географски положај, друштвено-географски положај). начин на који држава бира свог председника као и који облици владавине постоје (монархије, републике). Посредством географских карата ученик би требало да се упозна са настанком нових самосталних држава након Другог св.рата као и процесима који су довели до тога. На нивоу од неколико примера упознати ученика са примерима нарушавања територијалног интегритета државе где треба поред изабраних примера из света , навести и пример Косова и Метохије. Интеграциони процеси издвојени су као посебан појам с обзиром на њихов значај који имају за државу. У склопу ове јединице, важно је ставити акценат на мотиве (интересе) интеграционих процеса – економске, политичке, војно-стратегијске итд. Указати на значајне међународне организације које су пример интеграционих процеса (ЕУ, УН, НАТО пакта и сл.Ученици треба да схвате и разумеју међузависност природних и друштвених елемената географске средине, да знају да издвоје регионалне целине, факторе који утичу на развој привреде, који су природни ресурси ограничени и да се свесно укључе у акцију заштите животне средине, коришћењем различитих облика , метода и техника учења:, проблемска настава, интерактивне методе, рад у пару , тимски рад, истраживачка настава,диференцирана настава индивидуализовани рад, коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...) - тематска настава
--	--	--	---

7. ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	-објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Европе. Географске регије Европе.	Ученици треба да схвате и разумеју географски положај Европе, да разумеју и познају основне природне и друштвене одлике Европе, да препознају интеграцијске процесе на старом континенту. Упознају најважније међународне организације, њихов значај за политички, економски и културни развој, разумеју значај и домете међународних организација у очувању мира и безбедности и развијању пријатељских односа међу народима - коришћењем различитих облика , метода и техника учења: - проблемска настава, - интерактивне методе, - рад у пару , тимски рад - истраживачка настава - диференцирана настава - индивидуализовани рад - коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...), - тематска настава
Праћење и вредновање	-Иницијално тестирање, упознавање са начином оцењивања Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. -Редовно праћење ученика кроз дијалог вођен између ученика и наставника, као и између ученика и ученика, одговарање на питања , -Петоминутне провере на крају часа одрађене путем усмених одговора - Целочасовна провера знања путем контролне вежбе - Праћење реализације домаћих задатака , - Праћење ученика при решавању задатака по нивоима знања посматрање ангажованости на часу - Провера знања ученика и процена нивоа усвојености наставних садржаја теме писаним путем -Бележење одсуства ученика, усмено испитивање,		

	- Праћење самосталности у закључивању на основу прилога из уџбеника - Продукти ученикових активности - Задовољство ученика на часу. Израда пројеката, семинарских радова, усмено проверавање изражавања, разговор, тест, проверавање сналажења на карти, посматрање, цртање и рад на немој карти, оцењивање и закључивање оцена. Сумативно и формативно оцењивање
Начин прилагођавања	Прилагођавање начина праћења у циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја Праћење у складу са личним карактеристикама ученика Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. Усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Физика			Разред: шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основне научне писмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима кроз истраживање, усвајање основа научног метода и усмеравање према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Увод у физику	Ученик упознаје природне појаве и основне природне законе , упознаје начин на који физика истражује природу	Физика као природна наука . Физика и математика .Физика и техника .Физика и медицина . Методе истраживања у физици (посматрање , мерење , оглед , ...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота) . Демонстрациони огледи : - Како савити млаз воде ? – Мехури од сапунице имају облик сфере , зашто ? – Када настаје електрично пражњење ? – Направи дугу .– Опишимо	- Упознати предмет и начин рада на настави физике - Упознавање природних појава и основних природних закона - Упознавање начина на који физика истражује природу и схватање да је материјалан свет погодан за истраживање и постављање бројних питања

		лик предмета у равном и сферном огледалу .Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена , дужине , површине и запремине ...)	
Кретање	-Ученик препознаје врсту кретања на основу примера (праволинијско и криволинијско) -ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно) -Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равн. кретање , користи образац $V=s/t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две . -Ученик препознаје да је основна јединица за брзину (m/s) али да се користи и (km/h) -Зна да механичко кретање представља промену положаја неког тела у односу на референтно тело . Разликује путању тела од пређеног пута . Зна да је брзина пређени пут у јединици времена -Ученик уме да препозна векторску величину (да је брзина одређена бројном	Кретање у свакодневном животу .Релативност кретања .Појмови и величине којима се описује кретање (путања , пут , време , брзина , правац и смер кретања) .Векторски карактер брзине . Подела кретања према облику путање и брзини тела . Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања . Променљиво праволинијско кретање . Средња брзина . Демонстрациони огледи : – Кретање куглице по Галилејевом жљебу . – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течномшћу .Лабораторијска вежба 1. Одређивање средње брзине променљивог	–разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину ; – објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине , правца и смера кретања ,деформација тела) и узајамно деловање тела који која нису у непосредном додиру (гравитационо , електрично и магнетно деловање) ; – разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела ; –повезује масу и инерцију , разликује масу и тежину тела , прпознају их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације) ;

	вредности , правцем и смером) -Ученик уме да користи и интрепетира табеларни и графички приказ зависности физичких величина -Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система. -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом) .	
Праћење и вредновање	Континуирано, кроз усмене и писмене провере Редов праћ. напредов. и постигн.уч., усм. одгов. уч., начин излагања, акт. на часу излагање садржаја уз одговарајуће демонстационе огледе , лабораторијске веж., решав. квалитатив. и квантитат. зад., интеракц. наст.уч., уч.уч. дом. зад., иниц. тест. конт. веж. Праћ. и вред. ефик. сопст. мет. на основу уч. постиг. континуир. самоанализ		
Начин прилагођавања	Од метода логичког закључивања , које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни , дедуктивни , закључивање по аналогiji , итд .) , ученицима шестог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике . Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод . Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама . Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће , користећи		

	многе предмете и материјале из свакодневног живота .		
Сила	-Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама . Ученик такође зна да је у одсуству потпора подлоге гравитациона сила узрок падања тела Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења , која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе -Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана . Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближа -Ученик уме да препознаје еластичну силу у системима у којима постоји еластична опруга , препознаје правац и смер еластичне силе . Ученик кроз задатке проверава	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања : покретање , заустављање и промена брзине тела , деформација тела (истезање , сабијање , савијање) , трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух .Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо , електрично , магнетно) . Сила као мера узајамног деловања два тела , правац и смер деловања . Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца .Процена интензитета силе демонстрационим динамометром . Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине	На основу појава узајамног деловања тела схвати меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, смером и правцем - користи различите изворе информација (уџбеник, приручник, популарну научну литературу, интернет) - развија апстрактно мишљење - решава једноставне проблеме и задатке, развија склоност ка изучавању наука о природи - примени стечено знање у различитим ситуацијама

	постојање еластичне силе која се уравнотежава са силом деформације -Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице -Ученик уме да препозна векторску величину (да је брзина одређена бројном вредности , правцем и смером) -Ученик уме да користи и интрепетира табеларни и графички приказ зависности физичких величина -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења .(како истезање опруге зависи од силе) -Ученик уме да препозна питање на које може да одговори посматрањем и експериментом (електрична магнетна сила)	теже . Демонстрациони огледи . –Истезање и сабијање еластичне опруге . Трење при клизању и котрљању. - Слободно падање . – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела . – Привлачење и одбијање магнета .	
Праћење и вредновање	Континуирано, кроз усмене и писмене провере Редов праћ. напредов. и постигн.уч., усм. одгов. уч., начин излагања, акт. на часу излагање садржаја уз одговарајуће демонстационе огледе , лабораторијске веж., решав. квалитатив. и квантитат. зад., интеракц. наст.уч., уч.уч. дом. зад., иниц. тест. конт. веж. Праћ. и вред. ефик. сопст. мет. на основу уч. постиг. континуир. самоанализ		
Начин прилагођавања	Од метода логичког закључивања , које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни , дедуктивни , закључивање по аналогiji , итд .) , ученицима шестог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике . Зато програм предвиђа да се при проучавању		

	макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод . Увођење једноставних експеримената за демонстрирање физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама . Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће , користећи многе предмете и материјале из свакодневног живота .
--	---

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (ДОПУНСКА)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	КРЕТАЊЕ	-Ученик препознаје врсту кретања на основу примера (праволинијско и криволинијско) -ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно) -Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равн. кретање , користи образац $V=s /t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две . -Ученик препознаје да је основна јединица за брзину (m/s) али да се користи и (km/h)
	Сила	-Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама . - Ученик такође зна да је у одсуству потпора подлоге гравитациона сила узрок падања тела - Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења , која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе -Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана . Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближа
	Мерење	-Ученик користи уређај за мерење (метарска трака , мензура , вага , штоперица , амперметар и волтметар) , зна да одреди вредност најмањег подеока на мерној скали и прочита вредност измерене физичке величине , запише измерену бројевну вредност са одговарајућом јединицом мере -Ученик препознаје основна и најједноставнија мерила и инструменте за мерење неких основних физичких величина (на пример : да је вага уређај за мерење масе)

		-Ученик зна да препозна основне јединице за дужину , масу , запремину , температуру и време као и оне мерне јединице које се најчешће користе -Ученик зна основна правила за исправно мерење зна да вага мора бити у хоризонталном положају кад на њој нема терета и тегова ; зна да електрични инструменти морају бити на нули када нису укључени и зна под којим углом треба да гледа скалу -Ученик зна да мери дужину , масу , запремину и време (користи лењир , мерну траку , вагу , мензуру и штоперицу) приликом извођења лабораторијских вежби -Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији
	Маса и густина	-Ученик уме да користи уређај за мерење масе – вага и зна да запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом -Ученик зна да користи основне јединице за масу и густину као и оне које се најчешће користе -Ученик зна основна правила мерења , зна да вага мора бити у равнотежи када на њој нема терета и тегова -Ученик зна да измери масу помоћу дигиталне ваге а не мора да зна да користи теразије
	Притисак	-Ученик разуме принцип спојених судова (ученик зна да се течност пење до истог нивоа без обзира на облик суда , ученик на примерима нивоа воде у реци и речним каналима може да предвиди који ће ниво достићи вода када буде у стању равнотеже -Ученик уме да препозна уређаје за мерење притиска (барометар , манометар) -Ученик уме да користи основне јединице за притисак , препознаје да је основна јединица Паскал али да се у свакодневном животу користи и милибар

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (додатна)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	Кретање	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система. -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
	Сила	-Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења .(како истезање опруге зависи од силе) -Ученик уме да препозна питање на које може да одговори посматрањем експериментом (електрична магнетна сила)
	Мерење	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система -Ученик зна шта је грешка мерења , ученик зна да се тачност мерења повећава са смањењем вредности најмањег подеока на инструменту ,зна да уколико поновљења мерења дају различите резултате средња вредност тих резултата представља коначни резултат мерења -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
	Маса и густина	-Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система -Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења -Ученик уме да препозна питања на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом
	Притисак	-Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи , зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте , тежине тела и од додирне површине тела и подлоге , закључује како се мења притисак кад се промени маса и величина додирне површине -Ученик разуме и примењује концепт притиска у течностима , зна да је статички притисак у течностима сразмеран производу густине и дубине на којој се притисак тражи , разуме како се притисак преноси кроз течности

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Математика		Разред: 6.	
Тематски план			
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.		Годишњи фонд часова: 144	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЦЕЛИ БРОЈЕВИ (24; 9 + 15)	Основни ниво : Чита и пише различите целе бројеве. Упоредије два цела броја. Представља цео број на бројевној правој. Користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелном представом Средњи ниво :Одређује супротан број и апсолутну вредност целог броја, израчунава вредност једноставног изрази са целим бројевима, са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући и ослобађање од заграда Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама	Скуп целих бројева ($\mathbb{Z}$). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева Основне рачунске операције у скупу $\mathbb{Z}$ и њихова својства. Изрази са целим бројевима	У остваривању програмских садржаја полази се од проширивања скупа $\mathbb{N}_0$, допуњавањем негативним целим бројевима, у скуп $\mathbb{Z}$. Поређење целих бројева ослања се на њихово представљање тачкама на бројевној правој. Потребно је указати на геометријско тумачење апсолутне вредности целог броја(као одстојање тачке од нуле, истичући да цео број и њему супротан имају једнаке апсолутне вредности). Сабирање у скупу $\mathbb{Z}$ интерпретира се као надовезивање усмерених дужи. Формализација дефиниције сабирања се уводи тек када ученици потпуно савладају сабирање целих бројева, како би се избегла опасност од тога да ученици знају да искажу дефиницију, а не знају да је примене.Особине сабирања у скупу $\mathbb{Z}$ приказати кроз конкретне примере.

	Напредни ниво : Одређује вредност сложенијег бројевног израза. Решава проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз с целим бројевима. Разуме приказ температуре у временској прогнози, разлике у временским зонама, линије времена у представљању историјских догађаја, ранг-листе, финансијска стања. Користи знање целих бројева за даље изучавање скупова бројева		Одузимање у скупу Z дефинисати као сабирање са супротним бројем. При увођењу множења у скупу Z први корак је интуитиван, прво долазе конкретни примери па се после њих дају опште формулације. На крају теме дати преглед основних својстава операција у скупу Z, (комутативност сабирања и множења, асоцијативност сабирања и множења и дистрибутивност множења у односу на сабирање)користећи променљиве a, b, c , а не оне којима се истиче знак целог броја.
Праћење и вредновање	Праћење и процењивање степена остварености исхода започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Вредновање постигнућа ће се вршити у свим фазама наставе током читаве школске године уз : -разне форме усменог проверавања (усмени одговори ученика, активност ученика на часу – решавање задатака, интеракција наставник – ученик, ученик – ученик) -домаћих задатака и израде модела -петоминутних проверавања -контролне вежбе - школског писменог задатка Код праћења постигнућа неопходно је константно радити на: -степену напредовања ученика -текућем праћењу рада и понашања ученика на часу и ван њега -Праћењу рада ученика у допунском раду -Праћењу ученика у додатном раду -Праћењу ученика у слободним активностима -Праћењу уредности ученикових радова -прикупљању података о интересовањима ученика, условима у којима ученик живи и ради Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике		

	треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.		
Начин прилагођавања	Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима , односно да планира како да ученици остваре исходе , и да изабере одговарајуће методе , активности и технике за рад са ученицима . Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот . Приликом планирања часа , исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час . При обради нових садржаја , треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика , и настојати , где год је то могуће , да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке . Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса , да подстиче и усмерава активност ученика . Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања , како би усвојена знања била трајнија и шира , а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака . На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада , што доприноси већој рационализацији наставног процеса , подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом . Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода , али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика .		
<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> (50; 18+32) Први део	Основни ниво : Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа,	Скуп рационалних бројева (Q). Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева бројева Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима Једначине и неједначине:	У остваривању програмских садржаја полази се од проширивања скупа Z, допуњавањем негативним рационалним бројевима, у скуп Q. Делење у скупу Q осмишљава се као множење реципрочним бројем. На крају се систематизују основна својства операција у скупу Q. Решавање линеарних једначина и неједначина обрадити после увођења скупа Q, изводљивости решавања без ограничења. Научени поступци се утврђују кроз решавање текстуалних проблема и састављањем и решавањем

	помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n, где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине. Тумачи податке приказане табелом и графички Средњи ниво : Одређује супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност рационалног броја; израчунава вредност једноставног израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући и ослобађање од заграда, са бројевима истог записа Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама Користи једначине и неједначине у једноставним текстуалним задацима Примењује процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат) Приказује податке и зависност између две величине у	$ax+b=c$, $ax+b>c$, $ax+b<c$, $ax+b\leq c$, $ax+b\geq c$, ($a,b,c\in Q, a\neq 0$)	одговарајућих једначина и неједначина. Увести појам координатног система(апсциса, оордината, јединична дуж, квадрант), појам координата тачака као уређеног пара који одређује положај тачке у координатном систему. У овом делу постоји могућност понављања појмова раније стечених знања о осно и централно симетричним тачкама и објектима у односу на координатни почетак и координатне осе, као и translације тачака за дати вектор.Средиште дужи повезати са аритметичком средином из петог разреда па проширити знање приказивањем података о зависним величинама табелама, тачкастим, линијским, стубичатим дијаграмима.Ученике оспособити за елементарно коришћење неког од бесплатних динамичких софтвера за приказивање објеката у координатном систему и за цртање дијаграма. Поновити размеру из петог разреда па увести појам пропорције и коефицијента пропорционалности уз повезивање са Физиком, Географијом, Биологијом и Информатиком у смислу израчунавања непознатог члана пропорције. Појам обрнуте и директне пропорционалности увести кроз практичне примере где се може само провући појам графика функције.
--	--	--	---

	координатном систему тачкастим, стубичастим и линијским дијаграмом Напредни ниво : Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина		
--	---	--	--

Други део	Основни ниво : Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $1/5$ од n , где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине. Тумачи податке приказане табелом и графички Средњи ниво : Одређује супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност рационалног броја; израчунава вредност једноставног израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући и ослобађање од заграда, са бројевима истог	Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.	У остваривању програмских садржаја полази се од проширивања скупа Z, допуњавањем негативним рационалним бројевима, у скуп Q. Дељење у скупу Q осмишљава се као множење реципрочним бројем. На крају се систематизују основна својства операција у скупу Q. Решавање линеарних једначина и неједначина обрадити после увођења скупа Q, изводљивости решавања без ограничења. Научени поступци се утврђују кроз решавање текстуалних проблема и састављањем и решавањем одговарајућих једначина и неједначина. Увести појам координатног система (апсциса, ордината, јединична дуж, квадрант), појам координата тачака као уређеног пара који одређује положај тачке у координатном систему. У овом делу постоји могућност понављања појмова раније стечених знања о осно и централно симетричним тачкама и објектима у односу на координатни почетак и координатне осе, као и транслације тачака за дати вектор. Средиште дужи повезати са аритметичком средином из петог разреда па проширити знање приказивањем података о зависним величинама табелама, тачкастим, линијским, стубичатим дијаграмима. Ученике оспособити за елементарно коришћење неког од бесплатних динамичких софтвера за приказивање објеката у координатном
-------------------------	--	---	--

	записа Користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама Користи једначине и неједначине у једноставним текстуалним задацима Примењује процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат) Приказује податке и зависност између две величине у координатном систему тачкастим, стубичастим и линијским дијаграмом Напредни ниво : Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, одређује стварне удаљености на		систему и за цртање дијаграма. Поновити размеру из петог разреда па увести појам пропорције и коефицијента пропорционалности уз повезивање са Физиком, Географијом, Биологијом и Информатиком у смислу израчунавања непознатог члана пропорције. Појам обрнуте и директне пропорционалности увести кроз практичне примере где се може само провући појам графика функције.
--	---	--	--

	географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина		
Праћење и вредновање	Вредновање постигнућа ће се вршити у свим фазама наставе током часа уз : -разне форме усменог проверавања (усмени одговори ученика, активност ученика на часу – решавање задатака, интеракција наставник – ученик, ученик – ученик, рад у групи, рад на пројектном задатку) -домаћих задатака и израде модела -петоминутних проверавања -контролне вежбе - школског писменог задатка Код праћења постигнућа неопходно је константно радити на: -степену напредовања ученика -текућем праћењу рада и понашања ученика на часу и ван њега -Праћењу рада ученика у допунском раду -Праћењу ученика у додатном раду -Праћењу ученика у слободним активностима -Праћењу уредности ученикових радова -прикупљању података о интересовањима ученика, условима у којима ученик живи и ради Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.		
Начин прилагођавања	Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима , односно да планира како да ученици остваре исходе , и да изабере одговарајуће методе , активности и технике за рад са ученицима . Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот . Приликом планирања часа , исходе предвиђене програмом треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час . При обради нових садржаја , треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика , и настојати , где год је то могуће , да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке . Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса , да подстиче и усмерава активност ученика . Ученике		

	треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања , како би усвојена знања била трајнија и шира , а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака . На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада , што доприноси већој рационализацији наставног процеса , подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом . Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода , али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика .
--	--

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (ДОПУНСКА)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	<u>ЦЕЛИ БРОЈЕВИ</u>	Чита и пише различите целе бројеве. Упореджује два цела броја. Представља цео број на бројевној правој. Користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелном представом
	<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> Први део	Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n, где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине.Тумачи податке приказане табелом и графички
	<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u> Други део	Чита, записује, упоређује и представља на бројевној правој рационалне бројеве записане у облику разломка или у децималном запису, помажући се сликом кад је то потребно Преведи децимални запис рационалног броја у разломак и обрнуто. Извршава једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања

		рационалних бројева само са истим имениоцем); рачуна, на пример $\frac{1}{5}$ од n, где је n природан број Решава линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану Одређује задати проценат неке величине. Тумачи податке приказане табелом и графички
	<u>ТРОУГАО</u> <u>Први део</u>	Влада појмом троугла, (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор, разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла) Класификује троуглове на основу њихових својстава. Интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	<u>ТРОУГАО</u> <u>Други део</u>	Влада појмом троугла, (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор, разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла) Класификује троуглове на основу њихових својстава. Интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)
	<u>ЧЕТВОРОУГАО</u>	Влада појмом четвороугао, квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор) Класификује четвороуглове на основу њихових својстава
	<u>ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА</u>	Влада појмом четвороугао, квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез, делтоид, разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата, правоугаоника, паралелограма, ромба и трапеза на основу елемената који непосредно фигуришу у задатку. Користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине Претвара веће јединице дужине у мање. При мерењу бира одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ (додатна)	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	<u>ЦЕЛИ БРОЈЕВИ</u>	Одређује вредност сложенијег бројевног израза. Решава проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз с целим бројевима. Разуме приказ температуре у временској прогнози, разлике у временским зонама, линије времена у представљању историјских догађаја, ранг-листе, финансијска стања. Користи знање целих бројева за даље изучавање скупова бројева
	<u>РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ</u>	Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине, одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина Одређује вредност сложенијег бројевног израза Користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама Саставља и решава једначине и неједначине Користи једначине, неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке Примењује процентни рачун у сложеним ситуацијама. Разуме временску прогнозу и стање на банковном рачуну. Решава задатке из физике у којима се појављују пропорционалне величине,

		одређује стварне удаљености на географским картама и плановима градова, у свакодневним ситуацијама (у куповини, кулинарству итд.)примењује знање о процентима и односима величина
	<u>ТРОУГАО</u>	Користи основна својства троугла уме да их конструише. Примењује својства троугла у проблемским задацима. Знања ио троуглу користи за даље учење геометрије и још неких математичких области. Сналази се на мапама, проналази најкраћи пут, процењује удаљеност у свакодневном животу. Примењује подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката : Користи основна својства троугла уме да их конструише. Примењује својства троугла у проблемским задацима. Знања ио троуглу користи за даље учење геометрије и још неких математичких области. Сналази се на мапама, проналази најкраћи пут, процењује удаљеност у свакодневном животу. Примењује подударност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
	<u>ЧЕТВОРОУГАО</u>	Користи основна својства четвороугла, (квадрат, правоугаоник, паралелограм, ромб, трапез) уме да их конструише. Користи сабирање и одузимање вектора у реалним ситуацијама. Користи основна својства делтоида. Користи знање у свакодневном животу, н апример за уређење стана , израду декоративних предмета, рачуна колико је ограде потребно за ограђивање парцеле четвороугаоне површине.
	<u>ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА</u>	Користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише

		По потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима Процењује и заокругљује дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке. У свакодневном животу рачуна површину кућа, станова, башта, делова намештаја, процењује колико треб аплочица за прикривање пода или зида.
--	--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА	Разред: ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Биологије је да ученик,	Годишњи фонд часова: 72

изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; одреди положај органа човека и њихову улогу; цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; хумано поступа према организмима које истражује;	Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних	За достизање исхода: упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; одреди положај органа човека и њихову улогу, цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; хумано поступа према организмима које истражује, акценат треба ставити на ученичко истраживање основних сличности и разлика спољашње и унутрашње грађе и функционисања различитих живих бића. Препоручује се да се хијерархијски низ сложености обради од нивоа организма ка ћелији, на примеру грађе човека, с обзиром да је грађа људског тела најпогоднија за

		животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.	разумевање на овом узрасту. Ученици треба да разумеју да се наше тело састоји од органа, међусобно повезаних у системе, да системи обављају животне функције, да се органи састоје од група повезаних ткива, а ткива од група ћелија. Дакле, у објашњавањима грађе живих бића требало би се кренути од макронивоа, тј. видљивог (уз опис функције органа), ка саставним деловима (до ћелије). При обради хијерархијског низа не препоручује се обрада типова ћелија и подела ткива на типове. Потребно је само да се разуме хијерархија грађе вишећелијског организма и да ученици схвате разлику између ћелије и ткива, и органа и система органа, и то на блиским примерима (на пример, систем органа за дисање, варење, итд. – код човека). За упоредни преглед спољашње грађе човека и других животиња и биљака, кад год је могуће треба обрађивати примере из непосредног окружења (парк, школско двориште, место становања...). Потребно је водити рачуна да се ученици хумано опходе према живим бићима које истражују. Уколико се ради о животињама, треба поступати у складу са Законом о добробити животиња (Закон о
--	--	---	--

			добробити животиња, Службени гласник Републике Србије, члан 44. „Огледи на животињама у образовне сврхе могу се спроводити само ако не проузрокују бол, патњу, страх, стрес, повреду или смрт животиња. У основним и средњим школама дозвољено је обављати вежбе на живим животињама које су опсервативног карактера”). Разлике у грађи и начину функционисања и сличности и разлике у обављању основних животних функција вишећелијских организама требало би обрадити упоредно на одабраним представницима биљака, гљива и животиња. Приликом обраде биљних органа потребно је посветити пажњу улогама, а грађом и типовима органа (листова, стабала...) не треба се бавити детаљно. Ђаци, кроз вежбе, могу да уочавају разлике између тих органа на примерцима биљака различитих врста. Важно је да ученик што више самостално „открива”, на пример успостави везу између грађе и облика зуба са начином исхране, установи путеве тока воде кроз биљку кроз извођење огледа (биљка у обојеној води) итд. Израдом упоредног прегледа грађе различитих организама ученици ће моћи лакше да
--	--	--	---

			уоче сличности и разлике спољашње грађе. На сличан начин се могу поредити и основне животне функције биљака, животиња и гљива. Потребно је пажљиво описати вишећеличност, тј. направити разлику између „удруживања ћелија у колоније” (присутна и код појединих прокариотских ћелија и код неких примарно једноћелијских еукариота) и правих вишећелијских организама код којих постоје ткива (и органи). Најбољи начин да се ова разлика подвуче јесте објашњење да код примарно једноћелијских облика, свака ћелија може самостално да обавља све животне функције, као и да самостално опстане у животној средини, док код вишећелијских организама постоји „подела посла” међу ћелијама, па стога појединачне ћелије, изван целог организма, не могу опстати. Појавом епитела, спољашњег слоја ћелија, у еволуцији вишећеличности, успоставља се разлика између организма (индивидуе) и колоније, и јасно разграничава унутрашњост тела од околне средине. Препорука је да се уместо термина „колонијални организми”, користити термин „удруживање ћелија у колоније”. За изучавање грађе ћелија и ткива
--	--	--	---

			треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. Препорука је да се грађа ћелије обрађује путем самостално израђених, као и виртуелних модела ћелије (коришћењем ИКТ-а, разних едукативних платформи на интернету, уоутубе...). Потребно је нагласити улогу и значај мембрана у ћелији, као и да вакуоле постоје и у биљној и у животињској ћелији. Осим тога, треба обрадити и цитоплазму, једро, митохондрије и хлоропласте. При обради једра, требало би, као наследни материјал, поменути ДНК и гене (без залажења у детаље), да би се у оквиру области Наслеђивање и еволуција довели у везу са наслеђивањем особина током размножавања. При обради хлоропласта, треба поменути зелени пигмент хлорофил и његову основну улогу. Након обраде грађе ћелије треба обрадити основне процесе који се одвијају у ћелији: ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези. Фотосинтезу треба обрадити на примеру биљака, док организме, као нпр. алге и модно-зелене бактерије, треба само поменути као
--	--	--	--

			фотосинтетичке организме. При обради ћелијског дисања и фотосинтезе треба имати у виду да ученици овог узраста нису још учили хемију, па у том смислу треба прилагодити и ниво обраде ових садржаја. Организми који су задржали једноћелијски облик организације могу се обрадити на примерима: модрозелена бактерија, амеба и ћелија квасца. Достизање исхода је могуће кроз различите вежбе и практичне активности ученика као нпр. израда плаката (људско тело, упоредни преглед спољашње грађе: човек, један кичмењак, један бескичмењак, биљка, гљива), квиз (нпр. Чији су зуби?), мерење пулса при мировању и физичкој активности, испитивање тока воде кроз биљку, дисековање цвета, размножавање биљака семеном и пелцером, микроскопирање ћелија квасца/инфузоријума/самостално направљених препарата, употреба едукативних филмова (нпр. Живот у капи воде) итд.
--	--	--	---

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода	Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита	У достизању исхода у овој области: направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином, знања и искуства ученика стечена у првом циклусу и претходном разреду, треба проширити и надоградити појмовима: животна средина, популација, екосистем и еколошка ниша. Ученици треба да их јасно разликују. Не препоручује се обрада особина популације (бројност, густина...) и подела екосистема на типове. Обрада може да буде праћена радионичарским, односно групним радом. Ученицима се могу понудити велики цртежи различитих и репрезентативних екосистема попут језера, ливаде и шуме и мале слике карактеристичних врста и њихових адаптација на одређена станишта које су истражили у петом разреду, са задатком да мале слике залепе на велике, како би се дочарале еколошке нише. Простор који те врсте насељавају у екосистему се може обележити и бојама (слично неким
-------------------------------	---	--	---

			картама у географији). На истом материјалу стрелицама могу да дочарају и ланце исхране. Може се обрадити и спратовност (вертикална и хоризонтална) са узроцима распоређивања по спратовима. Препорука је да се теме обрађују уз више вежби теренског типа (школско двориште, оближњи парк...). На пример: ученици у школском дворишту, на скици површине дворишта, обележавају договореним симболима уочене организме, животне форме и/или адаптације, а на следећем часу раде на приказивању резултата. Сумирањем резултата свих парова/група стичу целовиту слику о значењу еколошких појмова које изучавају. Задаци за ученике/парове/групе типа Истражи и прикажи могу да буду добар показатељ у којој мери су ученици разумели основне еколошке појмове. Истраживање може да подразумева неким ученицима познат терен, научно популарну литературу, интернет. Начин приказа резултата може бити задат или по слободном избору. Важно је да се обезбеди час за презентовање резултата истраживања, као и да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од
--	--	--	---

			наставника. Акценат треба ставити на односе размножавања када су у питању јединке исте популације и трофичке односе када су у питању јединке различитих популација. Приликом обраде абиотичких фактора, не треба инсистирати на груписању у едафске, орографске и климатске, већ пажњу треба усмерити на њихов утицај на раст и развиће. Ученици би могли да гаје биљке под одређеним условима, нпр. засеју зрна пшенице на различите подлоге (песак, црница – земља за цвеће), па једну биљку заливају превише, другу премало, једну изложе расту без светла, друга расте на светлу, итд. Резултати огледа представљају очигледан утицај абиотичких фактора. Значај абиотичких и биотичких фактора се може обрадити и кроз истраживање адаптација животиња, сличних оним који су обрађивани у петом разреду, а кроз примере односа исхране и конкуренције. Антропогени фактор треба обрадити кроз различите облике загађења, без улажења у хемијске процесе јер ученици немају потребна знања из ове области. Као један од биотичких фактора, антропогени фактор може имати негативан и позитиван ефекат. Негативан ефекат би се могао
--	--	--	--

			проучити на пшеници израслој у оптималним условима, коју би заливали нпр. сирћетом, раствором детерџента, уљем, посипали лишће песком (или пудером), са задатком да посматрају последице таквог третмана, упоређују са контролом и изведу закључак. Негативан антропогени ефекат би се могао обрадити и у саставу области Човек и здравље кроз оглед „прављење вештачког смога у тегли”. Уз помоћ батеријске лампе лако може да се дочара загађење ваздуха, које се може понекад видети у сумрак испод сијалице бандере, а може се повезати са утицајем на здравље органа за дисање. Позитиван антропогени ефекат се може повезати, између осталог, и са вештачком селекцијом. Требало би укључивати ученике у активности за заштиту животне средине, мотивисати их да предлажу акције и да на своје вршњаке делују личним примером.
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном селекцијом;	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална	Исходи ове области: истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природном

	групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама;	варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за човека	селекцијом, доприносе надограђивању претходно стечених знања о узроцима различитости јединки у једној популацији. Додатно, у шестом разреду ће ова знања бити употребљена за разумевање улоге индивидуалне варијабилности у адаптирању организама на услове животне средине и, последично, еволуцији живог света. Будући да је у петом разреду започета тема о наслеђивању, тј. о томе да потомци личе на своје родитеље, као и да је у шестом разреду планирано да се обрађује грађа ћелија, требало би увести појмове ген и ДНК (у једру или ван једра код прокариота). Осим појмова ДНК, ген и наследна особина, не препоручује се увођење појмова као што су хромозом, нуклеотид, генотип, фенотип. Гени се могу представити као делови ДНК који носе информације о особинама, а деобу ћелија, без било каквих детаља о митози и мејози, као начин преноса и расподеле наследног материјала оличеног у ДНК и генима. Довољно је нагласити да у деобама телесних ћелија настају „ћерке” ћелије које су идентичне ћелији од које су настале (по садржају наследног материјала) и да је деоба телесних ћелија нужна за развиће вишећелијског организма. С
--	---	--	--

			друге стране, ћелијска деоба при којој настају гамети (специјализоване ћелије у вишећелијском организму), подразумева да се количина наследног материјала преполови. Спајањем два гамета, поново се успоставља дупла количина наследног материјала који ће имати телесне ћелије потомачког организма. С обзиром да родитељи имају различите варијанте гена, потомак ће имати нову комбинацију гена и другачије особине. За размножавање једноћелијских организама, у поређењу са вишећелијским, треба поменути само сличност са деобом телесних ћелија вишећелијских организама. Комбиновање различитих гена родитеља у потомству треба повезати са индивидуалном варијабилношћу, која је обрађена и у петом разреду. У овом контексту поменути да особине јединке зависе и од наслеђених гена и од животне средине (примери су већ дати и у петом разреду, а овде их треба проширити – нпр. већа количина хране коју узима нека јединка доводи до веће телесне масе и димензија, без обзира на наслеђене гене). Индивидуалну варијабилност организама у популацији (појам популације је обрађен у области Живот у екосистему) овде треба
--	--	--	--

			повезати са механизмом природне селекције, као еволуционим механизмом који доводи до адаптирања организама на услове животне средине (повезати са темама у области Живот у екосистему). С обзиром да у једној популацији постоје разлике између јединки у бројним особинама, оне јединке са особинама које им омогућавају да у датим условима животне средине боље преживљавају и, самим тим, више се репродукују, више ће својих гена пренети у наредну генерацију (имаће више потомака) у односу на јединке које имају другачије особине. Примери се могу односити на дебљину крзна код организама у хладним пределима (јединке у популацији са дебљим крзном боље преживљавају од оних са танким крзном) или еволуцију мимикрије (јединке са обојеношћу тела која их боље камуфлира у животној средини, биће мање уочљиве за предаторе). Потребно је подстицати ученике да сами пронађу примере о деловању природне селекције. У оквиру обраде вештачке селекције, препорука је да ученици сами истраже које су биљке и животиње људи почели припитомљавати у прошлости и због чега. Овим се ученицима скреће
--	--	--	--

			пажња да је вештачка селекција пре свега занимљив биолошки феномен, али да је такође имала и историјски, социолошки и културолошки значај важан за развој људске заједнице. Обрада теме на овај начин допринеће не само повећању знања из биологије, већ и подизању нивоа опште културе и информисаности ученика. При обради ове теме, посебно нагласити користи праксе вештачке селекције за данашње људе и животну средину. Препорука је да природну и вештачку селекцију треба реализовати кроз обраду и табеларно и графичко приказивање неколико различитих примера, са обавезним извођењем закључака. Потребно је ученике подстицати да истражују нове примере индивидуалне варијабилности и резултате прикажу одељењу.
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА		Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности). „Дрво живота” (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група	У достизању исхода: групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; одреди положај непознате врсте на „дрвету живота” на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама, основна идеја коју ученици треба да усвоје је да су сви организми који данас живе на Земљи потомци заједничког претка, који је био једноћелијски организам без

		једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота”.	формираног једра (нагласити чињеницу да и данас постоје слични организми). Требало би поменути само оквирни период за који се везује постанак живота на Земљи (од пре 3,8 до 4,5 милијарди година), без помињања назива геолошких доба, јер ће се она обрађивати у старијим разредима. Користећи већ усвојена знања ученика о грађи једноћелијских организама (у области Јединство грађе и функције као основа живота), требало би обрадити улогу ћелија без једра и ћелија са једром у појави вишећеличности (и појаву биоенергетских органела, митохондрија и хлоропласта, у ћелијама). Пажљиво би требало описати вишећеличност, јер се она односи на ткива, али и на удруживање појединих прокариотских ћелија (не треба помињати термине биофилмови и плаке) и удруживање еукариотских ћелија у колоније, често са поделом рада међу ћелијама, или у једноставне организме на ћелијском нивоу организације (нпр. сунђери). Потребно је нагласити да се важним догађајем у еволуцији вишећеличности сматра појава епитела, који прави разлику између организма (индивидуе) и колоније.
--	--	--	--

			При разврставању и груписању живог света, треба користити филогенетски приступ, односно заједничко порекло, принцип сродности и сличности. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота” треба да има логички след, који произилази из знања о грађи ћелија. Полазећи од заједничког претка у основи дрвета, треба издвојити грану која води ка данашњим организмима без једра (нпр. бактерије и модрозелене бактерије из домена Бацтерија) и грану која представља организме са једром (домен Еуцарија). У оквиру организама са једром, треба издвојити гране једноћелијских (са хлорофилом – нпр. алга хлорела и без хлорофила – нпр. амеба), као и вишећелијских организама. Како се вишећелијачност у току еволуције појавила у оквиру неколико посебних група, неке групе организама имају хлорофил (биљке, вишећелијске алге), а друге су без хлорофила (гљиве и животиње). Не треба улазити у детаљнија гранања која постоје у оквиру сваке од поменутих главних група на „дрвету живота”. Алге треба третирати као несистематску групу и не представљати их као посебну таксономску категорију.
--	--	--	---

			На овај начин, упућивањем да се организми класификују на основу јасно дефинисаних критеријума, одн. биолошких одлика, ученик ће бити у стању да одреди положај било које врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама. Не треба улазити у детаљну грађу организама, већ само искористити сличности и разлике (једноћелијски или вишећелијски, имају хлоропласте или не, сличности/разлике у хабитусу...). Само на нивоу информације, може се поменути да постоји и трећа велика група организама (Арцхаеа) слична бактеријама, која ће се обрађивати у старијим разредима.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине површинске озледе	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Путеви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским	За достизање исхода у овој области прикупе податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени

	коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине;	параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.	да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине, акценат је на превенцији и заштити од, пре свега, бактеријских инфекција. Препоручује се да ученици прикупе податке о радовима истакнутих научника који су се бавили истраживањем здравља човека (како су дошли до идеје, на који начин су радили истраживања и друге занимљивости), како би разумели пут ка великим открићима. Требало би обрадити начине на које се људи могу заразити бактеријама изазивачима болести: директним контактом (додиривањем или коришћењем истог прибора за хигијену и одеће) или индиректно (ваздухом, преко хране или воде, или преко инсеката и других животиња) и које су мере превенције које треба предузети (оштећења коже и ране су улаз за бактерије). Добра лична хигијена, хигијенско спремање хране, коришћење воде из проверених извора, су мере превенције које ученици треба да примењују свакодневно, како би смањили могућност инфекције (редовно прање
--	---	---	---

			руку, заштиту хране од контакта са животињама, остављање хране на ниској температури...). Посебно треба обратити пажњу на антибиотике: откриће антибиотика, улога организама у њиховој производњи, зашто их је потребно узимати искључиво уз савет лекара и зашто је потребно довршити комплетну терапију антибиотикима. Ова тема се може повезати са селекцијом и резистенцијом бактерија на антибиотике. Ученици би требало да препознају ситуације када треба да се обрате лекару (односно старијој особи), а када могу и сами да реагују и пруже помоћ (збрину површинску озледу коже и укажу прву помоћ у случају блаже сунчанице и топлотног удара). Не препоручује се увежбавање имобилизације и коришћења завоја. Потребно је да ученик зна да је алкохолизам најчешћа болест зависности, колико алкохол штети организму, функционисању породице и друштву, како да препозна знаке зависности код људи у непосредном окружењу (породици) и коме се обратити за помоћ. Ову тему треба обрадити неутрално и пажљиво
--	--	--	--

Праћење и вредновање	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова. Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји. Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације. Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема. Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци. Експерименти, истраживачки пројекти. Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји. Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе.
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова. Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећи принципе индивидуализоване и диференциране наставе.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА – ДОДАТНА НАСТАВА		Разред: ШЕСТИ	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Активности наставника и ученика

ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- самостално користе микроскоп и микроскопирају -цртају, анализирају уочено испод микроскопа -именују и објашњавају улогу ћелије и ћелијских органела -анализирају грађу биљне ћелије -самостално праве препарате и микроскопирају једноћелијске организме -табеларно приказују одлике гљива, биљака и животиња -скицирају обележавају њихове делове -објасне разлике између нивоа организације живих бића -микроскопирање ткива -примењују научне методе у истраживању -изводе закључке од чега зависи облик кљуна код птица -огледима демонстрирају процес фотосинтезе и процес размене гасова Огледом демонстрирају процес ћелијског дусања кваса Уочавају разлике у транспорту супстанци код различитих група	Делови микроскопа Грађа ћелије Једноћелијски и вишећелијски организми Нивои организације живих бића Исхрана Фотосинтеза Дусање Транспорт супстанци код биљака и животиња Излучивање Размножавање	Активности наставника: подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују, редовно пратити рад и залагање ученика на часу подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости менторска улога наставника неговање позитивне климе у одељењу омогућити подстицајну средину за рад и учење охрабрује, помаже и подстиче ученике омогућити ученицима да сами изводе закључке Активности ученика: испитује, повезује, анализира, експериментише, примењује, интерпретира, класификује, дискутује, закључује практична примена стечених знања активно учешће у раду самопроцењивање напретка
---	--	---	---

	Објашњавају појам крвоток и лимфоток -испитују како се знојењем расхлађује тело -огледом демонстрирају вегетативно размножавање - на ботаничком материјалу препознају делове цвета		запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство.... учествује у групном раду, у пројектима прикупља информације из различитих извора
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	разликују еколошке појмове -наводе примере међусобног утицаја живих бића -познају просторну организацију биоценозе -провере утицај еколошких фактора на раст и развиће семена биљака -групишу организме према животној форми -препознају адаптације организама -цртају ланце исхране -проверавају квалитет ваздуха у окружењу и утицај човека на природу -предлажу мере заштите угрожених врста	Од биосфере до популације Еколошки фактори Адаптације и животне форме Ланци исхране Позитиван и негативан утицај човека на природу Угрожене врсте	
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	изолују днк у школским условима -разликују бактеријску од еукариотских хромозома, скицирају и микроскопирају -приказују на родословном	Днк, гени и хромозоми Варијабилност код маслачка – вежба Природна и вештачка селекција	

	стаблу наслеђивање појединих особина -препознају природну селекцију на примерима -разликују природну од вештачке селекције		
	објашњавају постанак живота на Земљи -праве фосилни отисак -објашњавају значај фосила -скицирају дрво живота -уочавају разлику између организама без једра и са једром -самостално микроскопирају	Постанак живота на Земљи „Дрво живота” Организми без једра. Организми са једром	
	објашњавају и повезују бактерије са болестима које изазивају Изводе оглед гајење културе бактерија -посматрање буђи испод микроскопа -дебата на тему употребе антибиотика -разликују путеве преношења заразних болести -објашњавају значај прве помоћи -објашњавају штетност алкохола по здравље	Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици Путеви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ Болести зависности	

Праћење и вредновање	На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења, изабрати теме на додатној настави, пружити повратну информацију о напретку. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, себе и сопствени рад
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Техника и технологија			Разред: 6
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу	Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и	У области животно и радно окружење обрађују се садржаји који се односе на грађевинарство као грану технике. Уз помоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по

	њихове намене;	колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације.	могућству интерактивно). Препорука је да се користите рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. Путем посматрања и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врста насеља (рурално и урбано насеље) и стамбених објеката, које су карактеристике и посебности, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. Потребно је упознати ученике са врстама и наменом кућних инсталација и правилном употребом. Препорука је да се обезбеде услови за ситуационо учење нпр. кроз компјутерску симулацију.
2. САОБРАЋАЈ	- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном	У односу на програм петог разреда, у области саобраћај садржај је проширен и односи се на саобраћајне објекте, њихову намену, функционисање и организацију саобраћаја. Посебно обратити пажњу да безбедност учесника у саобраћају зависи и од

	нсталације на основу њихове намене;	саобраћају.	прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавање и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Препорука је да се кроз примере симулације, а који су доступни на Интернету, ученици уведу у ситуацију да препознају сигурносне ризике и предвиде опасне ситуације у саобраћају. Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе. Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. За реализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе. Препоручује се да се, уколико школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или фискултурне сале ради остваривања овог исхода.
--	--	--------------------	---

3. ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	• скицира просторни изглед грађевинског објекта; • чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену дговарајућих правила и симбола; • користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; • самостално креира дигиталну презентацију и представља је;	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација	У овом делу програма ученици развијају нове интегрисане модалитете техничке и дигиталне писмености. Ученике треба оспособити за рад у рачунарској апликацији за техничко цртање примереној њиховом узрасту и потребама. Објаснити правила и симболе који се користе у техничком цртању у области грађевинарства. Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара препоручује се индивидуални облик рада. Ученици треба задати да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат.. Упознати ученике са радом у рачунарској апликацији за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења. Како би ученици функционализовали стечена знања предвидите мини-пројекат на тему израде скице хоризонталног и

			вертикалног пресека стана у коме ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашњег уређења стана самостално представљају током редовне наставе. У оквиру ових активности предвидети коришћење дигиталних презентација које су ученици израдили.
4. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	• класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; • повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; • повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; • реализује активност која указује на важност рециклаже; • образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извора енергије и мере за рационално и безбедно коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне	На почетку рада на овој области упознати ученике, на нивоу обавештености, са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улажења у детаље. Препоручљиво је ученицима показати угледне примере појединих грађевинских материјала или своје предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом. Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ,

	корисне облике енергије; • правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; • повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; • повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; • описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; • изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду;	средине Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије.	зидови, међуспратна конструкција, степенице и кров) уз међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу. Уз помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Тежиште овог дела теме ставити на изградњи стамбених грађевинских објеката у оквиру класичног (традиционалног) и савременог начина изградње. У оквиру овог дела области ученици треба да повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом. Тежиште дела теме, у вези енергетике, је на рационалној потрошњи енергије за загревање стана/куће. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних
--	--	---	---

			извора енергије за загревање стана/куће. У другом делу ове области, ученике упознати са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Кроз разне илустрације модела или мултимедију, оспособити ученике да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране. Уз помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим арактеристикама. Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди. На крају ове области ученике поступно увести у свет практичног стваралаштва. Кроз практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихов стваралачки рад треба да се
--	--	--	--

			заснива на изради модела грађевинске или пољопривредне машине, уређаја или модела који користи обновљиве изворе енергије, уз обавезну примену мера заштите на раду.
5. КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	- самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образложи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе	Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.	За остваривање исхода у овој области потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирању планске документације (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, процена трошкова) до извршавања радних операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања. Ученике треба упознати са могућношћу да се сами опредељују за одређену активност у оквиру дате теме која се односи на израду модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Потребно је да ученици користе податке из

	економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; • учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; • одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова;		различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду. Реализацијом својих пројеката откривају и решавају једноставне техничке и технолошке проблеме, сазнавајући примену природних законитости у пракси. На тај начин ученици формирају свест о томе како се применом технике и технологије мења свет у коме живе. Уочавају како техника утиче позитивно на околину, а како се, понекад нарушава природни склад и како се могу смањити штетни утицаји на природно окружење и развијање еколошке свести. Ученици учествују у успостављању критеријума за вредновање, процењују свој рад и рад других и предлажу унапређење постојеће макете/модела.
--	---	--	---

			У свим сегментима наставе у овој области, код ученика треба развијати предузетнички дух.
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање начина праћења у циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја Праћење у складу са личним карактеристикама ученика Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја. Усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Информатика и рачунарство		Разред: 6	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења <i>Информатике и рачунарства</i> је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
6. ИКТ	- правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном	Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.	Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја, као и намену програма које су користили у петом разреду. Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару (који је део оперативног система рачунара), проналажење, копирање/пренос докумената са екстерних уређаја и меморија. Представити функције стандардних дијалога за читавање, снимање и проналажење датотека. Наставник бира корисничке програме (комерцијалне или слободне) које ће ученици користити. Програми за цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа, репродукцију звука и видео материјала могу бити инсталирани локално на рачунару или у "облаку" тј. могу се користити преко интернета.

	окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом;		При раду са текстом фокусирати се на креирање и форматирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста (нпр. писмо другу или другарици, кратак семинарски рад из биологије, распоред часова, списак ствари које треба понети на екскурзију). Све кораке у раду са програмом за обраду текста реализовати и у инсталираној верзији програма за обраду текста и на некој од бесплатних сарадничких платформи и мотивисати ученике да сарађују током креирања заједничких докумената. Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика,...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре (да се крећу кроз текст
--	--	--	--

			карактер по карактер, реч по реч, пасус по пасус, да користе тастере Хоме и Енд, да селекују текст помоћу тастера Схифт и тастера за кретање кроз текст, користе пречице за копирање, исецање, лепљење и сл.). Нагласити да се исте технике за рад са чистим текстом користе у великом броју разнородних програма (едиторима текста, текст-процесорима, клијентима електронске поште итд.). Активности ученика усмерити на могућности одабраног текст-процесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно форматирање текста (својства пасуса, карактера итд.). Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно означити наслови,
--	--	--	---

			поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст (прилагођавање постојећих и креирање нових стилова је напреднија тема која ће бити обрађивана у старијим разредима). Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената наводећи једноставне примере и повезати технику уметања ових елемената са уметањем слика које су вршили у петом разреду. Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе елементи табеле: ћелија, ред и колона. Представити алате за рад са табелама који су доступни у програму за обраду текста. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, унесе и уређују садржаје табела, форматирају табелу. Особити ученике да прегледају
--	--	--	--

			текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштампају документ. У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката). Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени,
--	--	--	--

			паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис (скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. мп3, мп4, ави, миди...). Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке (сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.). При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму - представити ученицима неки од расположивих
--	--	--	---

			програма за конверзију формата датотека). Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета. Ученици неке презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања. Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације "по сваку цену" које оптерећују презентацију.
7. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	– чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу;	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу.	Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа -

	– разликује основне интернет сервисе; – примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; – објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом; – објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника;	Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских права.	Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу. Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, њњњ као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса. Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (ХТТП и ХТТПС) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и УРЛ са једне и ИП и МАЦ адреса са друге стране). Објаснити структуру УРЛ адресе и значење појединих домена еду.рс, гов.рс,.цом... Упутити ученике на веб сајт (нпр. http://њњњ.мојаипадреса.инфо/) путем кога могу да пронађу информације о ИП-адреси сајта, као и
--	--	---	--

			уређаја који је употребљен за претрагу. Нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страница (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. нетицуетте). Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху ЦЦ (Цреативе Цоммонс) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси
--	--	--	---

			хттпс://креативецоммонс.орг/схаре-уоур-њорк/. Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени(ИП адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту сврху је потребно применити расположиве мере заштите. Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси хттп://www.mps.gov.rs/grupa-za-prevenciju-nasilja/, у приручнику Дигитално насиље - превенција и реаговање). Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервиси користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже, СМС и телефонски позиви,
--	--	--	--

			сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља. Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити значај онлајн упитника као корисног алата за прикупљање података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на
--	--	--	---

			диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити попуну упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да попуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају. За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно-непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на
--	--	--	--

			тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сараднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи.
3. РАЧУНАРСТВО	- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми.	Представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби. Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгорита и одговарајуће наредбе. Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима

	- проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности		(спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз пратећи појам типа). Увести променљиве као појам за именовање улазних података и међурезултата израчунавања као и механизам за читавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирати на исти начин као у математици и не мењати вредности једном додељеним променљивима (императивна додела, попут $i=i+1$, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија уčitаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом. Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних
--	---	--	---

			података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно времена ученицима да савладају ту промену. Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара у метре и центиметре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија углова из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично). Обратите пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати прецнање у овом домену. Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине наредбе и контрола тока програма. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине гранање и понављање. Вежбање контроле тока програма може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место,заобилазећи
--	--	--	--

			при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на <code>code.org</code>), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке. У склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске операторе (једнако, различито, мање, веће, мањеједнако, већеједнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. <code>иф-тхен</code>) и потпуни (тзв. <code>иф-тхен-елсе</code>) облик наредбе гранања. Приказати и логичке операторе (<code>и</code>, <code>или</code>, <code>не</code>) који се користе за изражавање сложенијих услова. На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и
--	--	--	---

			евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала). Понављање започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом фор). Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности бројачке променљиве током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене
--	--	--	--

			променљиве. Описати намену и начин употребе коментара као поруке приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве. Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је рад са текстуалним подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (ниске тј. стрингови), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају променљиве текстуалног типа, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику). Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких
--	--	--	--

			елементарних библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу проналазити у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника). Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек онда да самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у готовим програмима може се користити у свим поменутих фазама (на основном
--	--	--	--

			нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти). У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњежденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцене ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично). У склопу обраде петљи могуће је обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампањетаблице квадрата и корена, издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који
--	--	--	--

			задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум n бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парови и n-торке (на пример, пар географских координата), мапе тј. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације.
--	--	--	--

4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; вреднује процес и резултате пројектних активности.	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.	Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима). Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати. Истраживање можемо да дефинишемо као "потрагу за истином, информацијама или знањем". Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина. Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није
-----------------------------	--	--	---

			могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују. Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред датог програма у циљу решавања пројектног задатка. Могуће теме наставног пројекта: – како да убедимо тинејџере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...); – како би могао да изгледа најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине точкова...); – шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје
--	--	--	--

			секундарних сировина...) – како би могли да редижајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...); – како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама). Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих. Напомена: На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна - не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања
--	--	--	---

			предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација).
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.		
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Физичко и здравствено васпитање	Разред: ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада	Годишњи фонд часова: 72

Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	- примени комплексних и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст	-Вежбе за развој снаге и покретљивости -Вежбе за развој аеробне издржљивости -Вежбе за развој брзине и координације - Мерење висине и тежине -Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности -Дубоки претклон на клупици, скок удаљ -мерење	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.
АТЛЕТИКА	-разликује атлетске дисциплине - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела	-Техника спринтерског трчања на 50м , мерење -Трчање на 500м ученице, 800м ученици, мерење -Техника штафетног трчања (измена штафете) -Штафетно трчање 4x30м -Скок у вис опкорачном техником -Скок удаљ са увинућем -Бацање кугле 2кг	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

СПОРТСКА ГИМНАСТИКА	- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој	– Колута напред и колут назад – Став о плећима „Свећа“ – Колут напред летећи - Став на глави уз помоћ - Став на шакама уз помоћ - Премет упором странце „Звезда“ – Прескок зрчка и разношка (до 120м) – Доскочно вратило: њихање са повећаном амплитудом и саскок у зањиху – Пењање (шипка, канап и морске лесте до 5м) – Различити начини ходања: у успону, са згрченим предножењем, са заножењем, са одножењем, са високим предножењем, окрет у успону на средини – Ниска греда- суножним одскоком наскок, ходање на прстима, вага претклоном и заножењем окрет за 180 степени и саскок згрчено - Гимнастички полигон -Састав вежби на тлу	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.
--------------------------------	---	--	--

		комбинован од научених елемената	
КОШАРКА	-изведе елементе кошаркашке технике -примени основна правила кошарке - користи елементе кошарке у игри - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу - учествује на унутар одељенским такмичењима	-Кретање у основном ставу у одбрани и нападу – Контрола лопте у месту и кретањ – Вођење лопте – Дриблинг – Хватање и додавање лопте са једном и две руке са груди (директно и од пода) - Хватање и додавање лопте у месту и кретању -Шутирање на кош -Леви и десни двокорак са полагањем лопте у кош – Принципи индивидуалне игре – Откривање и покривање (сарадња играча) – Основна правила кошарке -Игра са применом савладаних елемената (2: 2, 3:3) - Игра са применом савладаних елемената	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

ПЛЕС И РИТМИКА	- процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу	– Вежбе са вијачом – Кратки састав са вијачом - Народна игра: „Моравац“ – Народно коло из краја у којем се школа налази - Плесови: „Енглески Валцер“	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.
ФИЗИЧКО ВЕЖБАЊЕ И СПОРТ	-Препозна могуће последице недовољне физичке активности -Правилно се понаша на вежбаљима као и на спортским манифестацијама -Примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње - Одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима - Примени и поштује правила у складу са етичким нормама - Примерно се понаша као посматрач на такмичењима - Решава конфликте на друштвено прихватљив начин - Пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско – рекреативним активностима - Прихвати победу и пораз	-Основна правила вежбања – Понашање према осталим субјектима у игри – Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању – Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање – Облоци насиља у физичком васпитању и спорту – Ферплеј – Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта – Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама – Повезаност физичког вежбања и естетике	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

	- Вреднује спортове без обзира на лично интересовање - Примани усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама - Подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности - Повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на спорт	– Значај вежбања у породици – Планирање вежбања у оквиру дневних активности	
ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	-Примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора -Користинздраве намирнице у исхрани -Користи само препоручене додатке исхрани -Примењује здравствено – хигијенске мере у вежбању -Правилно реагује након повреда -Чува животну средину -Препозна последице конзумирања дувана	– Значај физичке активности за здравље – Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања – Последице неодржавања хигијене – хигијена пре и после вежбања – Значај употребе воћа и поврћа у исхрани – Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака - Поступци ученика након повреде (тражење помоћи) – Вежбање и играње у различитим временским условима – Чување околине на	Часови физичког и здравственог васпитања Развијање физичких способности Подстицање ученика на самостално вежбање; Учвршћивање правилног држања тела.

		отвореним просторима изабраним за вежбање – Последице конзумирања дувана	
Праћење и вредновање	Исходи као основа за праћење и процену постигнућа ученика Лични картон ученика (евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика Активност и однос ученика према физичком и здравственом васпитању који обухвата: вежбање у адекватној спортској оптеми редовно присуствовање на часовима физичког и здравственог васпитања и обавезним физичким активностима учествовање у ванчасовним и ваншколским активностима приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби са и без реквитита достигнут ниво постигнућа моторичких знања, умења и навика (напредак у усавршавању технике)		
Начин прилагођавања	Прилагођавање метода и учила Уочавање посрнутих поремећаја Саветовање са родитељима Организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно Организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом Рада са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту и степен оптерећења		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава	Разред: Шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.	Годишњи фонд часова:36

Наставна тема 1. ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖЈЕГ	Исходи по темама Ученик ће мочи да: -препозна историјске околности пред долазак Христов -распознаје старозаветна пророштвао доласку Месије -развије свест о значају покајања и врлинског живота	Наставни садржаји -Историјске околности пред долазак Христов -Старозаветна пророштвао доласку Месије -Свети Јован Претеча	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
2. УВОД У НОВИ ЗАВЕТ	-уочи да је Нови Завет је испуњење Старог Завета -стекне знање о Новозаветним списима(настанак, подела,функција,аутори...)	-Нови Завет је испуњење Старог Завета -Новозаветни списи(настанак, подела,функција,аутори...) -Јеванђелисти	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
3. БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС	-објасни хришћанско поимање слободе - у описима Христових чуда увиди љубав Божију -кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори уочона значај љубави према Богу и ближњима.	-Пресвета Богородица – Благовести,-Богородичини празници-РођењеХристово-Христос је Богочовек-Крштење Христово-Христова чуда - Новозаветне заповести и Беседа на гориХристос –Онај који је наш „пут, истина и живот"	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава	Разред: Шести
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења	Годишњи фонд часова:36

живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.			
Наставна тема 4. ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА	Исходи по темама -увиди значај догађаја Вазнесења и Педесетнице -усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења	Наставни садржаји -Вазнесење и Педесетница -Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апостолских -Мисионарско дело светог апостола Павла -Гоњења Цркве -Свети цар Константин и крштење царства	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).	-	
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Грађанско васпитање			Разред: 6
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Cilj učenja Građanskog vaspitanja je da učenik izučavanjem i praktikovanjem osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva postane svestan svojih prava i odgovornosti, osetljiv za potrebe pojedinaca i zajednice i spreman da aktivno deluje u zajednici uvažavajući demokratske vrednosti.			Годишњи фонд часова: 1
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
LJUDSKA PRAVA	– obrazloži vezu prava i odgovornosti na primeru; – navede primere za grupu prava sloboda da i zaštita od; – argumentuje značaj inkluzivnog obrazovanja, prava i potrebe za obrazovanjem svih učenika; – štiti svoja prava na način koji ne ugrožava druge i njihova prava; – identifikuje pokazatelje kršenja prava deteta u svakodnevnom životu, primerima iz prošlosti, literature;	Prava i odgovornosti Moja i tvoja prava – naša su prava. Prava i odgovornosti. Posebna grupa prava: sloboda da i pripadajuće odgovornosti. Posebna grupa prava: zaštita od i pripadajuće odgovornosti. Pravo na očuvanje ličnog, porodičnog, nacionalnog, kulturnog i verskog identiteta i pripadajuće odgovornosti. Pravo na kvalitetno obrazovanje i jednake	U okviru prve oblasti učenici proširuju svoja znanja u vezi sa pravima ali je fokus na odgovornosti. Postepeno se, iz razreda u razred, dodaju nova prava kako bi učenici imali celovitu sliku. Učenike treba tako voditi da razlikuju inkluziju od ekskluzije, poštovanje i prihvatanje naspram stigmatizacije i separacije i da u svom ponašanju prema učenicima koji pohađaju školu po individualnom obrazovnom planu iskazuju razumevanje, toleranciju i spremnost da pruže pomoć i podršku.

		mogućnosti za sve i pripadajuće odgovornosti. Inkluzivno obrazovanje – kvalitetno obrazovanje za sve.	
DEMOKRATSKO DRUŠTVO	– svrsishodno koristi ključne pojmove savremenog demokratskog društva: demokratija, građanin, vlast; – obrazloži ulogu građana u društvenom sistemu i sistemu vlasti na primeru; – razlikuje stvarnu participaciju učenika u odeljenju i školi od simboličke i dekorativne;	Demokratsko društvo i participacija građana Demokratsko društvo – pojam, karakteristike. Građanin. Dete kao građanin. Procedure kojima se reguliše život u zajednici: ko je ovlašćen da donosi kolektivne odluke i na osnovu kojih procedura. Vlast. Nivoi i grane vlasti. Lestvica participacije učenika u školi: manipulacija, dekorativna upotreba, simbolička upotreba, stvarna participacija. Participacija učenika na nivou odeljenja i škole.	Druga oblast ima za cilj da uvede učenike u osnovne pojmove demokratskog društva sa fokusom na participaciji. Od učenika se očekuje da svojim rečima i na primerima mogu objasniti ključne pojmove demokratije.
PROCESI U SAVREMENOM SVETU	pozitivno koristi internet i mobilni telefon za učenje, informisanje, druženje, pokretanje akcija; – obrazloži mogući uticaj društvenih mreža na stavove i delovanje pojedinca; – primeni 7 pravila za sigurno četovanje i korišćenje SMS poruka; – prepozna je situacije digitalnog nasilja i zna kako da reaguje i kome da se obrati za pomoć;	Upotreba i zloupotreba interneta i mobilnih telefona Pozitivno korišćenje interneta i mobilnog telefona. Šta je dozvoljeno, a šta nije na internetu. Uticaja društvenih mreža na mišljenje i delovanje pojedinca. Opasnosti u korišćenju interneta i mobilnog telefona. Digitalno nasilje i veza sa Konvencijom o pravima	Savremene tehnologije su neophodne za privatni i profesionalni život i zato učenike treba ohrabrivati da ih koriste na pozitivan način (za edukaciju, informisanje, druženje, pružanje pomoći i podrške, pokretanje akcija i dr.). U okviru svih nastavnih predmeta predviđeni su ishodi koji se odnose na ovaj cilj, a u okviru Građanskog vaspitanja fokus je na zloupotrebi interneta i mobilnih telefona kada oni postaju sredstvo nasilja (direktnog ili

		deteta. Karakteristike i posledice digitalnog nasilja. Sedam pravila za sigurno četovanje i korišćenje SMS poruka. Reagovanje u situacijama digitalnog nasilja. Odgovornosti učenika i škole	preko posrednika), čime se krše prava deteta. Učenici treba da znaju šta je na internetu dozvoljeno, a šta nije, šta se sve podrazumeva pod digitalnim nasiljem i kako se zaštititi. Kada se govori o zaštiti, učenicima treba da bude jasno koje su njihove odgovornosti (7 zlatnih pravila za sigurno četovanje i SMS poruke i kako se ponašati u situaciji digitalnog nasilja), kao i kome se obratiti za pomoć u školi.
GRAĐANSKI AKTIVIZAM	učestvuje u izboru teme, uzorka i instrumenta istraživanja; – učestvuje u sprovođenju istraživanja, prikupljanju i obradi dobijenih podataka i izvođenju zaključaka; – prezentuje sprovedeno istraživanje i dobijene rezultate; – procenjuje efekte sprovedenog istraživanja i identifikuje propuste i greške; – u diskusiji pokazuje veštinu aktivnog slušanja, iznosi svoj stav zasnovan na argumentima, komunicira na konstruktivan način; – učestvuje u donošenju pravila rada grupe i poštuje ih; – pronalazi, kritički razmatra i koristi informacije iz različitih izvora.	Planiranje i izvođenje istraživanja o ponašanju učenika u školi i njihovim stavovima o upotrebi/zloupotrebi interneta i mobilnih telefona. Šta su stavovi, na čemu se zasnivaju i kakva je njihova veza sa ponašanjem. Izbor teme, uzorka i instrumenta istraživanja. Sprovođenje istraživanja. Obrada podataka. Tumačenje rezultata. Priprema i prezentacija dobijenih rezultata. Evaluacija istraživanja.	U okviru četvrte oblasti programa učenici treba da pripreme i sprovedu manje istraživanje stavova i/ili ponašanja učenika, a koje je u vezi sa sadržajima treće oblasti. Ovaj zahtev uvodi učenike u procedure istraživanja kao što su: izbor konkretne teme istraživanja u okviru zadate oblasti, definisanje uzorka istraživanja, odabir instrumenta koji će se koristiti i izvođenje zaključaka na osnovu dobijenih rezultata. Cilj ovih aktivnosti je da učenici izgrade pravilan odnos prema građanskom aktivizmu, gde akcije, kad god je to moguće, treba zasnivati na činjenicama dobijenim na osnovu konkretnih istraživanja
Праћење и вредновање	Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање . Svaka aktivnost je		

	dobra prilika za procenu napredovanja i davanje povratne informacije, a učenike treba osposobljavati i ohrabrivati da procenjuju sopstveni napredak u ostvarivanju ishoda predmeta, kao i napredak drugih učenika. Građansko vaspitanje pruža izuzetnu mogućnost za negovanje samorefleksije (promišljanje učenika o tome šta zna, ume, može) i podsticanje samoregulacije procesa učenja kroz postavljanje ličnih ciljeva napredovanja i planiranja kako da se ostvare.
Начин прилагођавања	Za realizaciju nastave ovog programa i ostvarivanje definisanih ishoda, vrlo je važna uloga nastavnika. On je model koji svojim ponašanjem daje primer i doprinosi stvaranju demokratske atmosfere koja je pogodna za razmenu i argumentovanje ideja i mišljenja među učenicima; on je taj koji daje povratne informacije i podstiče učenike na razumevanje odnosa u grupi. Kostruktivna komunikacija i demokratske procedure nisu samo cilj već i način da se ostvare željeni ishodi. Bitno je da nastavnik obezbedi ravnopravnu uključenost svakog učenika (uvažavajući različitost kako u stilovima učenja tako i u tipu ličnosti). Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima interaktivnih odnosa (aktivne, problemske i istraživačke nastave), sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta (prošlosti i još više sadašnjosti). Za realizaciju pojedinih tema mogu se koristiti filmovi jer aktiviraju kognitivnu i afektivnu stranu ličnosti i podsticajno deluju na učenike da iskažu misli, osećanja i stavove. Ne treba zanemariti ni internet i različite socijalne mreže jer su to oblici komunikacije koji su bliski mladima i na kojima se mogu prepoznati i analizirati mnogi problemi života u savremenom svetu, ali i razgovarati o govoru mržnje, netoleranciji, drugim oblicima kršenja prava, kao i digitalnom nasilju.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК			Разред:ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Freizeitaktivitäten	Ученик ће бити у стању да -разуме једноставне предлоге и одговори на њих -упути једноставан предлог и формулише одговарајући одговор -разуме једноставне изразе који се односе на поседовање и припадност -формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност -пита и каже шта неко	Презент модалних глагола können, müssen, wollen Посесивни члан: номинатив, акузатив Глагол gehören Упитна реч: wem? Wem gehört...? Nicht...sondern Сложенице Локална допуна: wohin? in,an,nach Временска допуна: im, am	Слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге;усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. Прославу рођендана, спортску активност и сл); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставнијих

	има/нема и чије је нешто – захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства – разуме и следи једноставна упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања – разуме честитку и одговори на њу – упуту пригодну честитку – разуме планове и намере и реагује на њих – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама	Упитне речи: warum? Wann? Године Датум Глагол werden Императив: Друго лице једнине Модални глагол sollen Лична заменица: акузатив für+акузатив Упитна реч wen (Интер)културни садржаји: разонода;прикладно позивање и прихватање кроз одбијање позива Значајни праници и догађаји и начин обележавања; честитање Климатски услови у земљама немачког говорног подручја Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	исказа којима се нуди/кроз тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињење. Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену, дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
Krank, gesund, ungesund	Ученик ће бити у стању да – разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости – разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и	Датив: одређени члан, лична заменица Императив: друго лице једнине, персирање Модални глагол dürfen Зависна реченица са weil Перфекат: -haben/sein -правилни/неправилни	Слушање и читање једноставних текстова којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и

	конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима, реагује на њих – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства – размени информације у вези са догађајима у прошлости – разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама – тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства – опише дневни/недељни распоред активности – опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење	глаголи Временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... Претерит: haben/sein (Интер)културни садржаји: Живот некад и сад Мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија Традиционалне/омиљене врсте јела	писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. За наставну активност, за компјутерску и обичну игру, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено давање једноставних упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње; писано давање једноставних упутстава.
Mein Stadtviertel, meine vier Wände	Ученик ће бити у стању да – разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих – разуме обавештења о	Локална допуна: предлози an,in,vor,hinter,neben+датив Упитна реч: wo? Глаголи wissen,stehen,sitzen Локална допуна: in,auf +датив питање: wo?	Слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима,

	положају предмета и бића у простору и правцу кретања – опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима – разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства	Локална допуна: in,auf+акузатив, питање: wohin? Локална допуна: zum,zur Предлози mit+датив Инфинитивна реченица са zu Глаголи liegen-legen, stehen-stellen, hängen-hängen, sitzen-setzen Предлози са дативом или акузативом (Интер)културни садржаји: Интересовања, хоби, забава, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм) Јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мере јединице; природа	активностима и стварима које му/јој допадају/не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој допадају/не допадају. Усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количинама; слушање и читање текстова на теме куповине и поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; писање списка за куповину; размена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама. Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама.
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативним сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења.		

	Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак, константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ДОДАТНА НАСТАВА			Разред:ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Freizeitaktivitäten	Ученик ће бити у стању да -одговори на једноставне предлоге -упути једноставан предлог и формулише одговарајући одговор -формулише једноставне исказе који се односе на поседовање и припадност -пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто – даје једноставна упутства из домена свакодневног живота и личних интересовања – упути пригодну честитку – реагује на планове и намере – размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама	Презент модалних глагола können, müssen, wollen Посесивни члан: номинатив, акузатив Глагол gehören Упитна реч: wem? Wem gehört...? Nicht...sondern Сложенице Локална допуна: wohin? in,an,nach Временска допуна: im, am Упитне речи: warum? Wann? Године Датум Глагол werden Императив: Друго лице једине Модални глагол sollen Лична заменица: акузатив für+акузатив Упитна реч wen	Слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге;усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. Прославу рођендана, спортску активност и сл); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нуди/кроз тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињење. Слушање и читање једноставних

		(Интер)културни садржаји: разонода;прикладно позивање и прихватање кроз одбијање позива Значајни праници и догађаји и начин обележавања; честитање Климатски услови у земљама немачког говорног подручја Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену, дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
Krank, gesund, ungesund	Ученик ће бити у стању да – опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства – размени информације у вези са догађајима у прошлости – тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства – опише дневни/недељни распоред активности – опише своја и туђа	Датив: одређени члан, лична замена Императив: друго лице једине, персирање Модални глагол dürfen Зависна реченица са weil Перфекат: -haben/sein -правилни/неправилни глаголи Временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... Претерит: haben/sein (Интер)културни садржаји: Живот некад и сад Мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија Традиционалне/омиљене	Слушање и читање једноставних текстова којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа. Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. За наставну активност, за компјутерску и обичну игру, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено давање једноставних

	интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење	врсте јела	упутстава уз адекватну гестикулацију или без ње; писано давање једноставних упутстава.
Mein Stadtviertel, meine vier Wände	Ученик ће бити у стању да – одговори на једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања – опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима – пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставна језичка средства	Локална допуна: предлози an,in,vor,hinter,neben+датив Упитна реч: wo? Глаголи wissen,stehen,sitzen Локална допуна: in,auf +датив питање: wo? Локална допуна: in,auf+акузатив, питање: wohin? Локална допуна: zum,zur Предлози mit+датив Инфинитивна реченица са zu Глаголи liegen-legen, stehen-stellen, hängen-hängen, sitzen-setzen Предлози са дативом или акузативом (Интер)културни садржаји: Интересовања, хоби, забава, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм) Јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног	Слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој допадају/не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој допадају/не допадају. Усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количинама; слушање и читање текстова на теме куповине и поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; писање списка за куповину; размена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама. Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама

		простора; локалне мере јединице; природа	уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама.
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативним сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак, константне белешке, напредовање, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.		
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ДОПУНСКА НАСТАВА			Разред:ШЕСТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставна садржаја	Начин остваривања
Freizeitaktivitäten	Ученик ће бити у стању да -разуме једноставне предлоге и одговори на њих - - разуме једноставне изразе којима се описује сепоседавање и припадност – захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства – разуме једноставна упутства у вези са - уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота – разуми честитку и одговор на њу – разуми планове и намере	Презент модалних глагола können, müssen, wollen Посесивни члан: номинатив, акузатив Глагол gehören Упитна реч: wem? Wem gehört...? Nicht...sondern Сложенице Локална допуна: wohin? in, an, nach Временска допуна: im, am Упитна реч: warum? Wann? Године	Слушање и читање једноставних текстова којима садрже предлоге; усмено и писано договарање окупредлога заучешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. Прослава рођендана, спортска активност и сл); прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања. Слушање и читање једноставних изјављивања којима се нуди/критикује помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и

		Датум Глагол werden Императив: Друголицеједине Модални глагол sollen Лична заменица: акузатив für+акузатив Упитна реч wen (Интер)културна садржаји: разнонамена; прикладно позивање и прихватање кроз одбијање позива Значајни праници и догађаји начина бележевања; честитање Климатски услови у земљама немачког граничног подручја Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини	писано пућивање молба за помоћ/услугу и реаговања на њу; усмено и писано изражавање захвалности и извињење. Слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену, дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; тражење и давање информација у вези са поседовањем и припадањем.
Krank, gesund, ungesund	Ученик ће бити у стању да – разум краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости – разум свакодневне изразе у вези са непосредним и	Датив: одређени члан, лична заменица Императив: друголицеједине, персирање Модални глагол dürfen	Слушање и читање једноставних текстова којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима;

	конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима – изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка средства – разуме једноставна обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама	Зависна реченица са we и/или Перфекат: -haben/sein - правилни/неправилни глаголи Временски додаци: heute, gestern, letzte Woche... Претерит: haben/sein (Интер) културни садржаји: Живот некад и сад Мимика и гестикулација; употреба емотикона; емпатија Традиционалне/омиљене врсте јела	усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговања на туђа. Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. Занаставна у активност, за компјутерску и обичну игру, рецепт за прављење јела и сл.) савизуелном подршком и безње; усмено давање једноставних упутстава у адекватну гестикулацију или безње; писано давање једноставних упутстава.
Mein Stadtviertel, meine vier Wände	Ученик ће бити у стању да – разуме једноставна питања која се одnose на положај предмета и бића у простору и правац кретања – разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања – разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега	Локална допуна: предлози an, in, vor, hinter, neben + датив Упитна реч: wo? Глаголи wissen, stehen, sitzen Локална допуна: in, auf + датив питање: wo? Локална допуна: in, auf + акузатив, питање: wohin?	Слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој се свиђају/несвиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му/јој допадају/недопадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му/јој допадају/недопадају. Усмено и писано постављање питања и

		Локална допуна: zum, zur Предлози mit+датив Инфинитив нареченица a sa zu Глаголи liegen-legen, stehen-stellen, hängen- hängen, sitzen-setzen Предлози са дативом и акузативом (Интер)културна садржаја: Интересовања, хоби, забава, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм) Јавни простор; типичан изглед школско г и стамбеног простора; локалне мере јединице; природа	давање одговора у вези са количинама; слушање и читање текстованате мекуповине и поруџбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима сенешто купује, наручује; писање списа за куповину; размена информација о ценама производа и рачунање цена; изражавање количине у мерама. Слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама у визуелној подршци или без ње; усмено и писано мерење и информација у вези са просторним односима и величинама.
Праћење и вредновање	Процес реализације формативним и сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, само евалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније остварености сходно или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средстава које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа водисе рачуна да се начини на којима се оне спроводе не разликују од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи којима се вреднују су различити и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика,		

	јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашене са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на којима се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Вежбањем до здравља			Разред: VI
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА	Дефинише појам здравље, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље Препозна утицај различитих вежбања на физички изглед и здравље Упореди специфичност вежбања у спорту и ван спорта Разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима Има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању Препозна ситуације у којима не сме да вежба Повеже позитиван и негативан утицај вежбања на имунитет Поштује еколошка правила у средини у којој вежба Правилно поступа у пружању прве помоћи при повредама у вежбању	Појам и врсте вежбања, начин његовог праћења и чувања Утицај вежбања на здравље, раст и развој Људско тело и вежбање – кости, зглобови, мишићи Специфичнос вежбања у и ван спорта Правилно и неправилно вежбање Мотивација за вежбање и фактори који утичу на одустајање Када не треба вежбати Вежбање и имунитет Значај вежбања на чистом ваздуху Вежбање и очување животне средине Повреде при вежбању и прва	Ученици се могу организовати да радећи у мањим групама на интернету пронађу и направе избор и план вежби по одређеном задатку (вежбе за јчање мишића ногу, вежбе за правилно држање тела) Ученици се могу поделити у две групе тако да једна треба да припреми аргументе којима би некога убедила да вежба а друга да не вежба.

		помоћ	
ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ	Препозна ризике гојазности Користи поуздане информације о утицају исхране и вежбања на здравље и физички изглед Аргументовано дискутује о физичким активностима и начину исхране и ризицима неодговарајућих дијета Наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу	Исхрана као извор енергије Карактеристике основних животних намирница важних за вежбање Гојазност и мршавост – ризици и компликације Како и где се информишемо о здравом начину исхране Производи који се рекламирају а треба их избегавати Различите врсте дијета и њихови позитивни и негативни ефекти Правилна исхрана пре и после вежбања	Ученици могу да спроведу мини истраживање са циљем да утврде који су то рекламирани нездравих производи који немају високу цену, да су често на акцијама, да су изложени на местима која су лако доступна и близу касе, да понекад уз њих гратис иде и неки други нездравих производ или играчка из чега се јасно види да произвођач заједно са трговинама подржавају да деца и млади што више купују такве производе
ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД	Критички вреднује идеале физичког изгледа који се намећу као и начине за њихово достизање Разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела Преферира физичке активности на свежем ваздуху са другом децом у	Идеал физичког изгледа некада и сад Правилно држање тела и физички изглед Радионица на тему правилног	Рад на садржајима у оквиру ове теме има за циљ да ученици прихвате своје тело, његове потребе и могућности

	односу на седење код куће за компјутером	држања тела Претерана употреба дигиталних технологија и последице на здравље и физички изглед Утицај вежбања и здравих начина живота на физички изглед	
У ВЕЖБАЊУ ЈЕДНАКИ	Доводи у везу вежбање са правима детета Поштује потребе и могућности различитих учесника у вежбању и наведе примере равноправности и неравноправности у спорту Аргументује значај вежбања после болести и неких повреда	Остваривање права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење кроз вежбање прилагођено могућностима и потребама Доступност опреме и простора за вежбање Родна (не)равноправност у вежбању и спорту Значај вежбања за особе са сметњама у развоју и инвалидитетом Спортови прилагођени особама особама са сметњама у развоју и инвалидитетом	Тема се реализује кроз радионице у оквиру којих ученици имају могућност да размене сопствена искуства о вежбању, искажу своје ставове, дилеме, страхове и чују шта други о томе мисле

Праћење и вредновање	Наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како аргументују, које ставове изражавају. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању
Начин прилагођавања	